

VEREENIGING

TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP.

1878-1879.

Vergadering op Woensdag, den 5^{den} Februari 1879.

Na de opening der vergadering zegt de VOORZITTER :

Mijne Heeren!

Bij den algemeenen rouw in Nederland over den dood van Prins Hendrik, acht het Bestuur dezer Vereeniging zich verplicht, ook al is het dan met een enkel woord, hulde te brengen aan de nagedachtenis van den edelen Vorst.

Het Bestuur acht zich daartoe te meer verplicht, omdat de overledene bij het Nederlandsche leger den hoogsten rang bekleedde, terwijl hij ook gedurende een lange reeks van jaren den roem en de trots is geweest van de Nederlandsche marine.

Prins Hendrik was een der edelste Vorsten van het Huis van Oranje. Zijn leven heeft zich gekenmerkt door voortdurende plichtsbetrachting en door onbeperkte toewijding aan de zaak des Vaderlands. Hij was een voorbeeld voor alle Vorsten.

Het Nederlandsche volk, zonder eenige uitzondering, heeft hem liefgehad en hooggeacht; het Nederlandsche volk rouwt over zijn dood. Die liefde, die hoogachting, die algemeene rouw, zij zijn een rechtmatige hulde gebracht aan deugd en zielenadel.

Zijne nagedachtenis zal bij ons altijd in zegenend aandenken blijven.

(Toejuichingen.)

De Voorzitter: Ik ben in de treurige verplichting nog een anderen doode te herdenken, een man, die in vorige jaren hier dikwijls in welsprekende taal ons de rijke schatten van zijne kennis heeft medegedeeld: De Roo van Alderwerelt. Ik kan volstaan met het noemen van zijn naam: wij allen weten wie hij geweest is.

Wij allen weten, dat De Roo een man was van buitengewone geestvermogens en bekwaamheden, van onwrikbare wilskracht en van ontembare eerezucht. Maar een eerezucht, die zich een groot doel voor oogen stelde; die het bezit van rijkdom en eerblijken versmadende, hem steeds deed streven naar macht; naar macht, om daardoor nut te stichten in wijden kring; om daardoor op vruchtbare wijze mede te werken aan het algemeene welzijn; om daardoor zich een roemvollen naam te verworven bij tijdgenoot en nakomeling.

Zulk een eerezucht is een deugd, een edele hoedanigheid, het kenmerk van een uitstekenden geest.

(Toejuichingen.)

Aan de orde is de ballotage van kandidaten.

De uitslag der stemming is, dat met algemeene stemmen tot leden worden toegelaten de heeren:

G. J. A. A. Baron van Heemstra, Ordonnans-officier van Z. M. den Koning, en M. M. Couvée, boekhandelaar, beiden te 's Gravenhage; K. D. Punt, 1e luitenant der artillerie, te Amsterdam; J. H. Rovers, expert van het bureau Veritas, te Groningen, en C. P. Van der Star, kapitein-luitenant ter zee, commandant van Z. M. ramschip *Guinea*, te den Helder.

De Voorzitter verleent hierop het woord aan den heer G. F. W. Borel, tot het houden zijner voordracht over:

De Indische brigade, hare samenstelling, bewapening, bestemming enz. (1)

De heer BOREL zegt:

MIJNE HEEREN!

Indien ik het gewaagd heb om heden avond in deze Veree-

(1) Sommige gegevens tot deze voordracht zijn geput uit het verdienstelijke werk getiteld „Indische militaire belangen,” van den bekenden schrijver Monitor.

niging, waar zoovele kundige mannen het woord gevoerd hebben, als spreker op te treden, dan is het, omdat ik gaarne van de gelegenheid gebruik wenschte te maken om in een kring van bevoegde beoordeelaars een onderwerp ter sprake te brengen, dat mij vooral in de tegenwoordige omstandigheden van groot gewicht voorkomt.

Ik bedoel de zoogenaamde Indische brigade.

Het is u allen bekend dat in het jaar 1873, na het mislukken van den eersten veldtocht tegen Atjeh, het gemis eener krachtige reserve voor het Ind. leger ten zeerste werd gevoeld. Reeds had het veel moeite gekost om de bataljons, waarmede de generaal Köhler ten strijde trok, op eene eenigszins voldoende sterkte te brengen; zij bleven toen ver beneden de formatie op oorlogsvoet, zóó zwak waren onze levende strijdmiddelen in Indië. Vóór men er aan kon denken om ten tweeden male, en thans op veel geduchter wijze, tegen Atjeh op te treden, was men verplicht de hulp van het moederland in te roepen en buitengewone maatregelen te nemen. Hieruit bleek ten volle, dat ons leger in de Koloniën lang niet sterk genoeg was om ten allen tijde aan zijne gewichtige roeping te kunnen voldoen, en ook dat er veel aan ontbrak wat dringend voorziening vereischte.

Gelukkig had het geleden échec geene dadelijke nadeelige gevolgen, want we bleven meester van de zee en Atjeh was onmachtig om iets tegen ons te ondernemen. Daar ook elders in den Archipel de rust niet verstoord werd, hadden we ruim den tijd om de noodige strijdmiddelen te verzamelen en ons krachtig tot een tweeden veldtocht voor te bereiden. Het was echter niet gezegd dat de omstandigheden altijd zoo in ons voordeel zouden zijn, en dit deed de Reggering in Nederland besluiten naar middelen te zoeken om steeds eene voldoende krijgsmacht onder de hand te hebben, waarover zij in tijden van nood of spanning dadelijk ten behoeve van Indië kon beschikken.

In Mei 1873 werd voor het eerst het plan tot de oprichting eener Indische brigade door den Minister van Koloniën, Fransen van de Putte, in de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter

sprake gebracht. Wat daarvan het gevolg geweest en hoe het verder met dien voorgenomen maatregel gegaan is, zal ik later bespreken; voor het oogenblik wensch ik uwe aandacht nog gevestigd te houden op het gronddenkbeeld zelf, omdat dit den hoeksteen vormt van mijn geheele betoog. Ik stel daarom de vraag: „Heeft het Indische leger, *aangenomen dat het op eene behoorlijke sterkte is gebracht*, werkelijk behoefte aan een krachtige reserve en zoo ja, moet die zich dan in Nederland of wel in Indië bevinden?

Met volle overtuiging durf ik het eerste gedeelte der vraag in bevestigenden zin beantwoorden, maar vooraf zij het mij vergund het leger zelf op den voorgrond te stellen. Indien ik de gnaaf der welsprekendheid bezat, dan zou ik u een levendig tafereel kunnen schetsen van de treurige gevolgen, die, bij plotseling opkomend gevaar, uit het gemis eener goed georganiseerde en voldoende strijdmacht in onze overzeesche bezittingen kunnen voortvloeien. Ik hoop echter mijn doel evengoed te bereiken zonder omhaal van woorden, alleen door te wijzen op de mogelijkheid van sommige gebeurtenissen, zooals een oorlog op Java, een opstand onder militairen enz. Men siddert bij de gedachte wat er zou kunnen gebeuren, indien op dit oogenblik bijv. ernstige onlusten op het anders zoo vreedzame Java uitbraken. Er is somstijds zoo weinig noodig om de gemoeieren eener bijgeloovige, licht ontvlambare bevolking in beweging te brengen en tot verzet aan te sporen: een toeval, een schijnbaar onbeduidende oorzaak kan aanleiding geven tot de grootste rampen. En welke middelen bezitten wij nu om daaraan het hoofd te bieden? Van de 18 bataljons, die het Ind. leger telt, zijn er thans 9, waarschijnlijk de beste en meest voltallige, in Atjeh; slechts 7 incomplete en niet in alledcele geoefende bataljons bevinden zich op Java, dus eene op verschillende plaatsen verspreide macht van nog geen 5000 man infanterie, om de rust te handhaven onder 18 millioen inwoners!

Men zal mij tegenwerpen dat die toestand thans een abnormale is, maar hoelang duurt hij reeds en hoelang kan hij nog duren?

Het Indische leger is niet berekend tot het voeren van een langdurigen, hardnekkigen krijg, als waaronder het nu sedert bijna 6 jaren gebukt gaat. Bij een opstand op Java zou men verplicht zijn in aller ijl een aanzienlijk gedeelte onzer strijdkrachten uit Atjeh terug te roepen, waardoor de zaken aldaar weder met reuzenschreden zouden achteruitgaan. Wij hebben reeds eenmaal tot ons groot nadeel ondervonden welke de gevolgen zijn van het ontijdig wegzenden of verzwakken van onze troepen op het oorlogstooneel.

Maar al had men ook op Java eenige meerdere bataljons beschikbaar, dan blijft het nóg de vraag of men bij eenen oorlog op dat eiland wel kan staat maken op de onwrikbare trouw der Javaansche soldaten, die zulk een belangrijk deel van onze inlandsche troepenmacht uitmaken. Het zal dan voornamelijk aankomen op de Europeanen en de Amboneezen, wier aantal helaas! ver van toereikend is en wier verliezen zoo hoogst moeilijk zijn aan te vullen.

En wat moet er gebeuren bij eenen militairen opstand? Deze behoort volstrekt niet meer tot de onwaarschijnlijkheden, niet zoozeer nog onder de inlandsche soldaten als wel onder de talloze vreemdelingen, waarmede het Indische leger in de laatste jaren overstroomd is en die thans verreweg de meerderheid uitmaken onder de Europeesche militairen, welke de kern van ons leger vormen. Deze nadeelige verhouding is ten eerste te betreuren en heeft haar ontstaan voornamelijk aan den Atjehoorlog te danken, die de beste krachten der armee verslonden heeft en nog verslindt; — ik constateer haar als een feit, dat de schromelijkste gevolgen kan hebben, wanneer er niet, het koste wat het wil, verandering in wordt gebracht. Het vreemde element mag bij onze strijdmacht in Indië nimmer den boventoon voeren, en om *Nederlandsche* soldaten te verkrijgen behoort men voor goede geldelijke of andere offers, hoe groot ook, terug te deinzen. Het leger, Mijne Heeren, is de kurk, waarop onze prachtige Kolonie drijft. Aan dat dappere, verdienstelijke en somtijds miskende Indische leger, dat sedert een reeks van jaren alle denkbare gevaren, vermoeienissen en ontberingen trotseert en dat steeds zijn bloed, zijn beste krachten

voor het vaderland heeft veil gehad, moet de meest mogelijke zorg besteed worden. Het heeft daarop niet alleen ten volle recht, maar ook het staatsbelang vordert dit gebiedend.

Niemand zal dan ook betwisten dat het in de allereerste plaats noodzakelijk is, onze strijdmacht in Indië zoo sterk te maken en zoo doelmatig te organiseeren, dat zij steeds behoorlijk aan hare bestemming kan beantwoorden. Vóór de Atjeh-oorlog geëindigd is, en men weet hoe groot het bezettingskorps daar zijn moet, zal de sterkte van het leger bezwaarlijk met juistheid vast te stellen zijn; dit is alzoo eene zorg van lateren datum. Als basis van berekening kan men echter thans reeds een aantal bekende gegevens raadplegen.

Vraagt men nu wat de eigenlijke bestemming van het leger is, dan moet, mijns inziens, het antwoord luiden: „het bewaren der inwendige rust en het verdedigen der kolonie tegen vreemd geweld.”

Onze lovende strijdkrachten in Indië kunnen niet ingoricht worden tot het voeren van een langdurigen oorlog met eenen buitenlandschen staat, zooals Atjeh vroeger was, noch om op den duur aan een ernstigen opstand op Java het hoofd te blijven bieden. In beide gevallen wordt de hulp van het moederland vereischt. Het zou onmogelijk zijn in onze overzeesche bezittingen een zoo talrijk leger op de been te houden, dat het niet alleen tegen alle eventualiteiten bestand, maar ook steeds bij machte was om met klem eene agressieve politiek (wanneer de noodzakelijkheid ons daartoe dwong) te helpen uitvoeren. Dit zou onze financiële krachten ver te boven gaan en in hooge mate de bezwaren vergrooten, waarmede men nu reeds te kampen heeft om onze levende strijdkrachten in Indië voltallig te houden. De Regeering moet echter de middelen bezitten om ten allen tijde, als het dringend noodig is, uit Nederland onze troepenmacht in de koloniën te kunnen versterken of aanvullen. Is het nu niet treurig, is het niet ongehoord dat die middelen als het ware geheel ontbreken, dat het moederland nagenoeg onmachtig staat tegenover mogelijke gebeurtenissen, die het verlies onzer koloniën ten gevolge kunnen hebben? Gewis, men zal in tijden van spanning, als de nood aan den man is, al het mogelijke

doen om spoedig troepen te verzamelen en naar Indië te zenden, maar, onvoorbereid als men is, zal er een kostbare tijd verloren gaan en de vereischte hulp kan *te laat* komen.

Geen andere koloniale mogendheid verkeert in dat opzicht in zulke ongunstige omstandigheden als wij; zoowel Engeland als Frankrijk kunnen op ieder gewild oogenblik, als het zijn moet, eene aanzienlijke strijdmacht tot ondersteuning hunner troepen in de koloniën afzenden. Dat middel bezitten wij niet, en dit is een groot nadeel, eene groote leemte in onze militaire inrichting.

Het is hier de plaats om met een enkel woord te spreken van ons zoogenaamde *suppletie-stelsel*, dat sedert de vorming van het Indische leger ingevoerd en in zwang gebleven is. Dat stelsel heeft ontegenzeggelijk groote voordeelen boven andere; het heeft gedurende eene lange reeks van jaren in de meeste opzichten uitstekend voldaan en men is er in Indië terecht zeer mede ingenomen; het is daar dan ook in de hoogste mate populair en men zou het voor geen ander willen ruilen, noch voor het Engelsche stelsel, noch voor dat eener geregelde aflossing om de 5 of 6 jaren door georganiseerde korpsen uit Nederland, zooals meermalen en onder anderen ook door onzen geachten Voorzitter, den generaal Knoop, is voorgesteld. Men blijft in Indië om verschillende en meest alle zeer gegronde redenen eene totale afscheiding der beide legers verlangen, / zoowel van het officiers-kader als van de mindere militairen. Men wil de werving op alle mogelijke manieren bevorderen, maar geen tweede stelsel daarnaast hebben, dat de vrije werking van het eerste zou kunnen benadeelen; men begeert de vrijwilligers bij kleine detachementen uit Nederland te ontvangen, om ze bij de reeds geacclimateerde troepen in te smelten en ze individueel, naar verkiezing van het legerbestuur, over de verschillende plaatsen van den Archipel te kunnen verdeelen.

Het ligt niet in mijne bedoeling om uit te weiden over de vele voorstellen, welke gedaan zijn om, zooniet eene geheele vereeniging, dan toch eene nauwere aaneensluiting van het Indische met het Nederlandsche leger te verkrijgen. Dat onderwerp is reeds dikwijls in verschillende geschriften behandeld

en ook meermalen in de Vereeniging tot beoefening der Krijgswetenschap besproken. Het zou mij te ver voeren, wanneer ik daarover andermaal in beschouwing wilde treden, en ik wensch mij uitsluitend te bepalen tot het onderwerp waarvoor ik uwe welwillende aandacht heb ingeroepen. Ik geloof dat men verstandig handelt met vooralsnog geen aanvullingsstelsel *ter geheele vervanging* van het bestaande in te voeren of te beproeven, zoowel wegens de talloze bezwaren waarop men zou stuiten, als om de groote ontevredenheid, die men bij het Indische leger zou opwekken. Dit wil echter niet zeggen dat men het suppletie-stelsel quand-même behouden of uitsluitend toepassen moet, wanneer het geene gunstige of voldoende resultaten meer oplevert. Blijkt het overtuigend dat het tegenwoordige systeem, ten gevolge van den tijdgeest of van veranderde omstandigheden, zijne goede werking van vroeger verloren heeft, dan moet men het *of* geheel vaarwel zeggen, *of* ernstig trachten het door afdoende maatregelen te verbeteren en aan te vullen.

Laat ons thans nagaan of inderdaad het Indisch suppletie-stelsel nog altijd behoorlijk werkt.

Tot het jaar 1873 zijn de verkregen uitkomsten alleszins bevredigend geweest. Wel leverde de werving in Europa niet altijd ten volle het verlangde aantal vrijwilligers op, maar men kreeg er toch genoeg om het Ind. leger op eene voldoende sterkte te houden, terwijl ook de verhouding tusschen het aantal Nederlanders en vreemdelingen niet veel te wenschen overliet. Men kan van ons suppletie-stelsel zeggen dat het *in gewone tijden* goed werkt, maar in buitengewone omstandigheden, wanneer plotseling een dreigend gevaar opkomt en onze strijdkrachten in Indië spoedig eene aanzienlijke versterking vereischen, dan is die werking langzaam en hoogst onzeker. Men heeft wel eens beweerd dat vele Engelsche officieren onze wijze van aanvulling der koloniale troepen boven de hunne verkiezen, maar de Engelsche Regeering schijnt van een tegenovergesteld gevoelen te zijn. Toen in het jaar 1857 in Britsch-Indië de vreeselijke militaire opstand onder de Ci-payers uitbrak, is de kolonie alleen gered geworden, omdat

het moederland in staat was spoedig eenige regimenten geoeffende Europeesche soldaten ter hulp te zenden. Wanneer een dergelijk feit in onze Oost-Indische bezittingen voorviel, zouden de gevolgen allernoodlottigst kunnen zijn. In zulke buitengewone gevallen is het volstrekt noodzakelijk, dat het moederland onverwijd over eene krachtige, goed gewapende, flink uitgeruste en als het ware gereedstaande strijdmacht kan beschikken.

Na het mislukken van den eersten veldtocht tegen Atjeh werden de werfpompen van het suppletie-stelsel ter dege aanzet, en trachtte men op allerlei wijzen *en* door voordeelijker voorwaarden te stellen *en* door een verbintenis van slechts twee jaren toe te staan, vrijwilligers voor het Indische leger te verkrijgen. Was de geestdrift in 1826 en 1848 tot deelname respectivelijk aan den Java-oorlog en aan den krijg tegen Bali buitengewoon groot geweest, ditzelfde kan niet gezegd worden ten opzichte van de tweede expeditie tegen Atjeh in 1873. Het hooge handgeld, den korten diensttijd en de omstandigheden in aanmerking genomen, beantwoordde het verkregen resultaat niet geheel aan de verwachting, daar men op eenen veel grooteren stroom van vrijwilligers gerekend had; ook liet het Nederlandsche element ditmaal, wat gehalte betrof, veel te wenschen over. Alleen de ter detachceering opgeroepen officieren maakten daarop eene uitzondering; zij boden zich in veel grooter getale aan, dan de Regeering gevraagd had, en dit zal ook wel altijd het geval zijn, wanneer het vaderland hunne diensten in de koloniën noodig heeft.

Na het jaar 1873 ging het met de werving voor Indië al minder en minder voorspoedig. Ten gevolge van den Atjeh-oorlog leed het Indische leger voortdurend groote verliezen aan Europeesche onderofficieren en manschappen; het werd hoe langer hoe moeilijker de vele gapingen aan te vullen, die telkens in de gelederen ontstonden. Daarbij kwam nog dat het leger aanzienlijk uitgebreid moest worden. De gewone suppletie bleek weldra onvoldoende om in de dringende behoefte aan manschappen en kader te voorzien. Men kreeg wel ieder jaar een paar duizend nieuw aangeworven Europeesche soldaten, maar het aantal *Nederlanders* nam steeds op onrustbarende wijze af. De vreemdelingen begonnen

allengs de meerderheid uit te maken en in den laatsten tijd is dit kwaad in hooge mate verergerd, hetgeen ten zeerste te betreuren is en stof tot ernstig nadenken moet geven.

Het zal wel niet noodig zijn om te bewijzen hoe verkeerd en gevaarlijk het is om *te veel* vreemdelingen op te nemen in het Ind. leger, dat toch al voor het grootste gedeelte uit inlandsche troepen is samengesteld, en dat op grooten afstand van het moederland eene zoo uiterst gewichtige en moeitevolle taak te verrichten heeft. De Europeesche militairen vormen de kern, de ziel van dit leger; op hunne trouw, hunne standvastigheid, hunne toewijding moet men volkomen kunnen rekenen, anders is het gedaan met onze veiligheid en ons gezag in Indië. Hoe kan men nu op dat leger staat maken, hoe met vertrouwen en kalmte de gebeurtenissen afwachten, wanneer meer dan de helft, ja bijna 2/3 van onze Europeesche strijdmacht uit vreemdelingen bestaat, en welke vreemdelingen? Waarschijnlijk het uitschot hunner natiën, personen die in hun eigen land niet meer te recht konden en door het hooge handgeld werden aangetrokken om eene hun geheel onverschillige zaak te dienen. Er zijn natuurlijk onder hen schitterende uitzonderingen; velen hebben getoond goede en deugdzame soldaten te zijn, die hun plicht steeds naar behooren vervulden en ons uitstekende diensten hebben bewezen. Maar over het algemeen staat het peil van hun zedelijk gehalte zeer laag, lager althans dan dat van de Nederlandsche vrijwilligers, waarvan er velen zijn, die niet alleen voor het handgeld, maar ook om andere, meer edele beweegredenen naar Indië zijn gegaan, en waarnit bijna nitsluitend het kader wordt gevormd. In de laatste jaren zijn dan ook de gevallen van diefstal, insubordinatie, dienstweigering enz. in hooge mate bij het Ind. leger toegenomen en wel hoofdzakelijk bij de vreemdelingen. Deze voeren thans door hun aantal den boventoon, wat vroeger nimmer in die mate het geval is geweest, en waardoor de dienst voor de Nederlandsche vrijwilligers hoogst onaangenaam is geworden. De Hollandsche soldaten gevoelen nu dat zij de minderheid uitmaken; zij hooren overal in de kazerne, te velde, op het bivouak om zich heen allerlei vreemde talen spreken, die zij niet begrijpen; bij sommige compagniën, waar de ver-

houding toevallig wat heel ongunstig is, staan zij geheel ten achter bij de vreemdelingen. Zij krijgen daardoor een tegenzin aan den dienst, verlaten de gelederen zoo spoedig zij kunnen en raden, in Nederland teruggekeerd, anderen af om zich als soldaat naar Indië te begeven. Dit is waarschijnlijk ook eene der oorzaken, waarom sedert eenigen tijd hier te lande de lust voor den kolonialen dienst zoo opvallend is verminderd.

Het Engelsche leger in Britsch-Indië telt slechts zeer weinig vreemdelingen onder de Europeesche militairen. In Algerië bevindt zich een vreemdenlegioen, dat een klein onderdeel van het Fransche leger uitmaakt, maar nimmer een element van gevaar geweest is of ooit worden kan. Alleen *wij* hebben alle reden om ons ten dien opzichte ongerust te maken, te meer omdat wij een klein volk vormen, dat in Indië zijne voornaamste kracht moet zoeken in de trouw, de verknochtheid en de samenwerking zijner landskinderen.

Wanneer men een blik werpt op de resultaten van het suppletie-stelsel gedurende de laatste 5 jaren, dan leert men daaruit dat

in 1874 zijn aangeworven	1161	Nederl.	en	658	vreemdelingen
" 1875 " "	1227	" "	" "	3159	"
" 1876 " "	992	" "	" "	2849	"
" 1877 " "	884	" "	" "	2162	"
" 1878 " "	668	" "	" "	1316	"
Totaal	4932	"	en	10144	"

Over dit tijdvak leverde de werving alzoo ruim 67% vreemdelingen op.

In het jaar 1873 bestond het Indische leger slechts uit 20% vreemdelingen.

Deze cijfers zijn welsprekender dan alle redeneeringen.

1874 was het laatste jaar, waarin de verhouding nog bevredigend kon genoemd worden.

Men is dus volkomen gerechtigd tot de gevolgtrekking, dat het vroeger zoo gevierde stelsel van aanvulling thans niet meer gunstig werkt. Voorheen kreeg men voor den militairen dienst in de Koloniën veel meer Nederlanders dan vreemdelingen; nu

is die verhouding juist omgekeerd, en dit strekt ten bewijze dat er ingrijpende maatregelen gevorderd worden om verbetering in den bestaanden toestand te brengen, wil men zich niet aan de grootste onheilen blootstellen.

Ik zal mij hier niet verdiepen in een uitvoerig onderzoek naar de redenen, waarom de werving van Nederlandsche vrijwilligers steeds is achteruitgegaan, waarom over het algemeen zoo weinig lust betoond wordt voor den dienst in Indië, waardoor ook het aantal reëngagementen aldaar betrekkelijk gering is, niettegenstaande sedert het jaar 1873 eene som van f 600 voor eene nieuwe verbintenis van 6 jaren wordt uitgekeerd. Die redenen zijn legio, en wanneer men zich ergens over verwonderen moet, dan is het, dat men tot nu toe nog zooveel Nederlandsche vrijwilligers voor het Indische leger heeft verkregen. Wat toch is het doel, waarmede bijna ieder, zoowel uit de hoogere als uit de lagere standen, naar Indië gaat? Het is om zijne positie te verbeteren, een onbekrompen leven — althans geen armoede — te leiden, en vooral om zich een onbezorgden ouden dag te verzekeren. Indië is een goed en in vele opzichten zelfs een aangenaam land voor hem, die er zich eenigszins ruim kan bewegen, die er een tehuis heeft of er gezellig verkeer vindt; maar wat is dat land voor den Europeeschen soldaat? Heeft hij het daar materieel beter dan de militair in Nederland? Krijgt hij een ruime bezoldiging, die hem in staat stelt gedurende zijn verblijf in de Koloniën eene beduidende som gelds over te leggen? Is zijn leven aangenaam, zijn stand — zelfs van den onderofficier — in aanzien? Kan hij veel hoop koesteren om eenmaal in het genot te komen van een behoorlijk pensioen en de vruchten te genieten van een veeljarigen militairen diensttijd, waarin hij aan allerlei gevaren, ontberingen en tal van kwade kansen is blootgesteld?

Deze vragen moeten alle in ontkennenden zin beantwoord worden. De soldaat heeft er te weinig belang bij om naar Indië te gaan of daar langen tijd te blijven; hij weet dat zijn lot daar ver van benijdenswaardig is, dat hij er voor een zeer gering loon een zwaren dienst te verrichten heeft, en hij er gewoonlijk even arm uit terugkeert als hij er heengegaan is,

aangenomen nog dat zijn leven of zijne gezondheid gespaard zijn gebleven.

In deze schildering is niets overdrevens; tot bevordering van zijn materieel welzijn, het leiden van een genoegelijk leven of tot verbetering zijner toekomst behoeft de Nederlandsche vrijwilliger zich niet voor den kolonialen dienst te verbinden, tenzij de stof in hem zit om naar hoogere graden te dingen en meer nog te worden dan onderofficier, want ook deze stand levert in Indië weinig voordeelen op. Gelukkig bestaan er nog altijd, ook in *ons* land, vele personen, die door een avontuurlijken geest gedreven worden en zich van een verblijf in de tropenlanden allerlei illusiën voorstellen. Er zullen dus altijd vrijwilligers voor het Indische leger overblijven, en wanneer het mogelijk mocht zijn om het lot en vooral de toekomst van de Europeesche onderofficieren en manschappen van dat leger aanmerkelijk te verbeteren, dan gelooven wij stellig dat de lust tot dienstneming bij ons volk wel weder zal toenemen.

Reeds zijn er belangrijke stappen in die richting gedaan. De Regeering was zoodanig overtuigd van de noodzakelijkheid om het Nederlandsche element bij het leger in Indië te versterken, dat zij sedert eenigen tijd werkelijk zeer voordeelige voorwaarden en bepalingen heeft vastgesteld, die hoogst waarschijnlijk gunstigen invloed op de toekomstige werving zullen uitoefenen. Vooral in den tegenwoordigen tijd, nu er stremming is in vele takken van bestaan, en de handswerkman of arbeider moeite hebben om werk te vinden, mag men verwachten dat er zich meer Nederlandsche vrijwilligers dan gewoonlijk te Harderwijk zullen aanmelden. Laat ons daarvan het beste hopen, en juichen wij de maatregelen der Regeering toe om een kwaad te stuiten, dat reeds een zeer bedenkelijk karakter had aangenomen en zich telken jare dreigender voordeed — ik bedoel het verdringen onzer Hollandsche soldaten door allerlei vreemd gespuis.

Of men er echter in zal slagen om langs den tegenwoordig gevolgden weg, alleen met het gewone suppletie-stelsel, een beteren stand van zaken in het leven te roepen en na verloop van tijd het Europeesch personeel bij het leger uit minstens $\frac{3}{4}$ Nederlanders te doen bestaan, meen ik op goede gronden

te mogen betwijfelen. Er blijven nog te veel grieven bestaan, en het lot van den soldaat in Indië is nog te weinig aantrekkelijk, dan dat men op den duur een grooten toeloop van vrijwilligers uit ons land zal kunnen verwachten. Mocht het al in de toekomst gelukken het leger weder op voldoende wijze aan te vullen, dan zal men er toch niet op mogen rekenen, om bij plotseling opkomend gevaar uitsluitend door werving eene krachtige reserve te verkrijgen.

Men zal dus naar een geschikt middel moeten omzien, om in de leemten van het suppletie-stelsel te voorzien en waarborg te hebben, dat het ons in Indië, wanneer de nood aan den man komt, nimmer aan Nederl. soldaten zal ontbreken. Dat middel, Mijne Heeren, bestaat naar mijne stellige overtuiging in de op-richting van een korps vrijwilligers, dat bestemd is om zoo-
wel in Indië als in Nederland dienst te doen.

Vrij algemeen wordt de noodzakelijkheid erkend om ten allen tijde eene reserve voor het Indische leger beschikbaar te hebben, maar velen verlangen dat die reserve zich in de kolonie zelf en niet in het moederland zal bevinden. In menig opzicht ware dit voorzeker beter, want het is ontegenzeggelijk een nadeel, wanneer men in hachelijke tijden zijne strijdmiddelen niet dadelijk bij de hand heeft. Er bestaan echter gewichtige redenen, waarom ik de bedoelde reserve — m. a. w. de Indische brigade — zoo niet in haar geheel, dan toch voor het grootste gedeelte in Nederland zou wenschen te houden, en wel 1° omdat zij dan ook krachtig kan medewerken tot de verdediging van den vaderlandschen bodem; 2° omdat men meer kans zal hebben om vele vrijwilligers te krijgen; 3° omdat de brigade niet onnoodig aan groote verliezen door ziekte en sterfte zal blootstaan; 4° omdat zij minder zal kosten. Ook geloof ik dat men de troepen hier te lande in veel opzichten beter kan oefenen en dat zij langer een opgewekten geest zullen behouden. Wanneer de sterkte en de organisatie van het Indische leger op een voldoende voet geregeld zijn, dan zal die krijgsmacht ongetwijfeld aan een eersten stoot, hoe hevig ook, weerstand kunnen bieden en zich lang genoeg staande kunnen houden, om hare reserve in het moederland gelegenheid te geven

haar ter hulp te komen. Die troepen moeten echter gereed staan onder de hand der Regeering, zoodat zij al zeer spoedig na het ontvangen van een telegrafisch bericht ingescheept en naar Indië gezonden kunnen worden.

Vóór ik overga tot het bespreken van de oprichting, de samenstelling en den eigenlijken werkkring der Indische brigade, wensch ik de meening te uiten: dat een in Nederland gevormd, geheel georganiseerd korps zeer goed dadelijk in Indië te gebruiken is en te veld uitstekende diensten kan bewijzen, zonder grootere verliezen te lijden dan de overige Europeesche troepen van het vaste koloniale leger — mits, en dit voeg ik er uitdrukkelijk bij, men met oordeel te werk gaat.

Ik weet dat mijn beweren veel tegenkanting zal ondervinden; dat vooral vele officieren en oud-officieren van het Indische leger op grond van vroegere gebeurtenissen, en wellicht ook uit eigen ervaring, mijne stelling als eene ketterij zullen verwerpen; maar toch blijf ik mijn gevoelen handhaven. Ik vlei mij daarin niet alleen te staan en zal trachten aan te toonen dat een maatregel, die voorheen wellicht met de grootste bezwaren gepaard ging, thans wel degelijk practisch uitvoerbaar is geworden.

Om een juist oordeel te kunnen vellen over de bedenkingen, die gewoonlijk tegen het uitzenden van expeditionaire afdeelingen of korpsen worden ingebracht, is het noodig een aantal jaren terug te gaan en een blik te werpen op de geschiedenis van vroegeren tijd. De toenmaals opgedane ondervinding moet ons voorlichten, ons wijzen op de fouten, die we begaan, en op de maatregelen, die we verzuimd hebben, maar ze moet niet strekken om vooroordeelen bij ons te vestigen of ons blind te maken voor het goede dat we beoogd, doch niet aanstonds bereikt hebben.

In het jaar 1816, nadat onze O. I. koloniën door Engeland waren teruggegeven, vertrok voor het eerst eene geheel uitgeruste en georganiseerde krijgsmacht uit Nederland naar Java. Zij bestond uit 5 bataljons infanterie en eene batterij veld-artillerij, te zamen sterk ruim 3700 man, onder aanvoering van den generaal Anthing, en droeg den naam van *Nederlandsch In-*

diaansche Brigade. Hare bestemming was in den beginne niet met zekerheid bepaald; het heette eerst, dat de troepen slechts zoolang in Indië zouden blijven tot zich daar een koloniaal leger gevormd had, maar later veranderde de Regeering van inzichten en besloot zij om de brigade niet naar Nederland terug te zenden maar op Java te houden, ten einde daar als kern te dienen voor een geheel zelfstandig *Indisch* leger.

De zending van eene zoo aanzienlijke troepenmacht schijnt in 1816 geene groote bezwaren te hebben opgeleverd; men kon toen nog, ten gevolge van den oorlogstoestand, waarin we gedurende de laatste jaren verkeerd hadden, over vele vrijwilligers beschikken en het samenstellen van een expeditionair korps kostte dus weinig moeite. Tot aan het uitbreken van den Java-oorlog in 1825 werd het Indische leger, dat, zooals wij gezien hebben, zijnen oorsprong aan eene Nederlandsche brigade te danken had, door individueele werving aangevuld; het was toen echter zeer zwak en telde niet meer dan $\pm$ 6000 man, waarvan slechts de helft uit Europeanen bestond. Een groot gedeelte dezer troepenmacht bevond zich met den generaal Van Geen te velde op het eiland Celebes, toen Diepo Negoro de vaan des opstands op Java ontrolde. Het bleek nu, hoe dringend noodzakelijk het was ons leger in Indië te versterken, vooral met Europeesche soldaten; men kon onmogelijk met kracht tegen den vijand optreden; de opstand breidde zich meer en meer uit, en het zou weldra met ons gezag in de kolonie gedaan zijn geweest, wanneer het moederland geen krachtige hulp had verleend. In 1825 werden, op aanvraag van den Gouv. Gen. Bar. Van der Capelle, 800 man meer dan gewoonlijk naar Indië gezonden, echter niet als een afzonderlijk korps, zooals gevraagd was, maar als gewone suppletie-troepen. Deze versterking was echter op verre na niet voldoende en daarom stelde de heer Du Bus de Ghisignies, onmiddellijk nadat hij in 1826 als landvoogd was opgetreden, aan de Regeering in Nederland voor om eene expeditionaire afdeeling, bestaande uit 2000 man infanterie, benevens detachementen artillerie en cavalerie naar Java te zenden. In den beginne had men geen ooren naar dit voorstel en werd het, even als in het voorgaande jaar, verworpen, omdat het te kost-

baar was. Men wilde wel andermaal de suppletie versterken en thans zelfs in veel grooter mate, maar zoowel de Minister van Oorlog als die van Marine verklaarden het uitzenden van geheel georganiseerde korpsen voor ondoenlijk. De Regeering, overtuigd van de noodzakelijkheid om het Indische leger op afdoende wijze te versterken, trachtte nu dit doel te bereiken door van Augustus af tot aan het eind van het jaar 1826 elke maand 300 man suppletie naar Indië te zenden. De werving leverde echter zulke slechte resultaten op en men stuitte daarbij op zooveel bezwaren, dat het weldra onmogelijk bleek, langs dezen weg aan den dringenden eisch van den Gouverneur-Generaal Du Bus te voldoen. Men was dus wel verplicht het voorstel van dien landvoogd aan te nemen en over te gaan tot de oprichting van een expeditionair korps, niettegenstaande men den bewusten maatregel aanvankelijk onnitvoerbaar had verklaard. Wanneer de nood dwingt, dan houden alle bezwaren als bij tooverslag op, en men brengt tot stand wat men vroeger niet mogelijk zou hebben geacht. — Zoo ging het ook tijdens den Java-oorlog.

Bij Koninklijke besluiten van den 26sten en 28sten October 1826 werd bepaald, dat onverwijld zou worden begonnen met de samenstelling van eene expeditionaire afdeeling, die, kon het zijn, nog vóór het einde van het jaar moest vertrekken en hoogstens 2 jaren in Indië zou blijven.

De bijzonderheden dezer besluiten zijn te vinden op bladz. 210 en volgende van het *Recueil Militair*, II Deel, 1826. 1) Het is wel de moeite waard een blik te slaan in de destijds genomen beschikkingen, welke thans reeds meer dan eene halve eeuw achter ons liggen, doch het zou mij te ver voeren ze hier uitvoerig te bespreken. Zeker is het, dat ze veel stof geven tot bemerking, zelfs tot scherpe critiek; ik zal weldra in de gelegenheid zijn op enkele punten uwe aandacht te vestigen.

Binnen den tijd van twee maanden was de afdeeling, ter sterkte van bijna 100 officieren en ongeveer 3000 onderofficieren en manschappen, geheel georganiseerd, uitgerust en tot inschepping gereed; in Januari 1827 vertrok zij naar Indië onder aan-

1) Zie hierachter: Bijlage 2.
1878/79.

voering van den kolonel Vermersch. Voór ik met korte woorden haar verder lot beschrijf, wensch ik een oogenblik stil te staan bij de zoo even aangehaalde feiten, waarnit veel leering is te putten.

Het overtuigend bewijs toch was geleverd, dat het suppletie-stelsel, in spoed vereischende gevallen, op verre na niet voldoende werkte en de Regeering er niet op kon rekenen, wanneer zij op een gegeven oogenblik over een belangrijk aantal troepen voor Indië mocht willen beschikken. Daarentegen werd het doel door de samenstelling van een expeditionair korps in zeer korten tijd bereikt. Heeft men tijd in overvloed, dan kan de gewone werving een gunstige uitkomst opleveren, maar ik heb het reeds gezegd, dat middel werkt langzaam en onzeker. In het jaar 1826 had de opstand op Java een hoogst bedenkelijk karakter aangenomen; er moest snel en krachtig gehandeld worden; slechts door het nemen van een ingrijpenden maatregel kon de Regeering in Nederland zich uit de verlegenheid redden. Zoo zou het thans ook gaan, wanneer het plotseling noodig werd onze Europeesche strijdmacht in Indië met eenige duizenden *Nederlandsche* soldaten te versterken. Er ligt zooveel aantrekkelijks in het denkbeeld om deel uit te maken van een *korps*, waarbij men steeds bij elkander blijft en alle gevaren, alle lief en leed te zamen deelt, dat men, althans in oorlogstijd, daarvoor steeds op een groot aantal vrijwilligers zal kunnen rekenen, zoowel officieren als minderen. De prikkel is in dat geval veel sterker, dan wanneer men individueel naar Indië wordt gezonden.

In 1826 was het aantal vrijwillig dienende soldaten in Nederland, ten gevolge van eenen ruim tienjarigen vredestoestand, allengs zeer verminderd, althans met vroeger vergeleken; er ontbrak aan het staande leger, dat in 1818 met de militie was samengesmolten, bijna even veel als tegenwoordig. Toch kreeg men voor de exped. afdeeling zonder moeite en binnen twee maanden tijd 3000 man, allen Nederlanders, bij elkander; de toevloed was zoo groot, dat men vele vrijwilligers moest afwijzen en men zelfs eene reserve van 1500 man beschikbaar kon houden.

Het ligt niet in mijne bedoeling hier de lotgevallen der afdeeling te schetsen, hoe belangrijk dit ook zijn zou; slechts in hoofdtrekken wil ik vermelden wat er met haar is gebeurd.

De expeditie zette zich niet gelukkig in; de *Admiraal van Wassenaar*, een der linieschepen, waarmede de troepen naar Java werden overgevoerd, verging, waardoor al dadelijk een 100tal militairen het leven verloor.

De afdeeling kwam in de eerste helft van 1827 bij gedeelten in Indië aan en werd op verschillende plaatsen van Midden-Java, alzoo op of in de nabijheid van het oorlogstooneel, gelegerd. De keuze dier standplaatsen, ten minste van sommige, schijnt om verschillende redenen niet gelukkig te zijn geweest. Ook in andere opzichten werd er met de Nederlandsche troepen, die in den beginne vol ijver en geestdrift waren, geenszins op oordeelkundige wijze gehandeld, waarvan de nadeelige gevolgen zich al spoedig deden gevoelen.

Onmiddellijk nadat het eerste gedeelte der afdeeling onder den luitenant-kolonel Ledel te Samarang was aangekomen, trok het te velde en nam een roemrijk aandeel aan den tocht naar Kembang tegen Diepo Negoro; ook de overige troepen werden gaandeweg voor de krijgsverrichtingen gebezigd.

Gedurende haar tweearig verblijf op Java leed de afdeeling schromelijke verliezen en voldeed zij over het algemeen niet aan de groote verwachtingen, die men er tijdens hare samenstelling van gekoesterd had. In het begin van Augustus 1829, dus ruim 2½ jaar na haar vertrek uit Nederland, bedroeg hare totale sterkte slechts 1060 man meer, zoodat zij tot op ruim 1/3 van hare oorspronkelijke sterkte was versmolten; van de 96 officieren waren er 40 overleden. Ongeveer 250 man ging voor goed bij het Ind. leger over, terwijl het overige gedeelte der afdeeling in Sept. 1829 naar het vaderland terugkeerde.

Deze uitkomst was zeer bedroevend, en oppervlakkig beschouwd wel geschikt om den genomen maatregel voor de toekomst te veroordeelen. Het laat zich dan ook begrijpen dat later bekwame mannen, zooals de generaals Cochijs, Van der Wijck en met hen vele andere officieren, het zenden uit Nederland van geheel georganiseerde korpsen ten sterkste afkeurden; dat zij er geen heil, maar wel nadeel van verwachtten en het zelfs een menschenmoord op groote schaal noemden.

Nimmer verzuimde men om, telkens wanneer er sprake was

van het vervangen of aflossen van Indische troepenafdeelingen door Nederlandsche, met aandrang te wijzen op het gebeurde met de exped. afd. van 1827; ook thans nog geldt het als hoofdargument tegen de oprichting en aanwending eener Ind. brigade.

Mijns inziens is deze opvatting echter niet voldoende gerechtvaardigd. Vóór men het vonnis over den maatregel velde, had men zich rekenschap moeten geven of de vele oorzaken, die tot eene ongunstige uitkomst geleid hadden, in het vervolg niet weg te nemen waren. Het is waar, de eerste proef was grootendeels mislukt, maar mocht men daaruit onvoorwaardelijk de gevolgtrekking putten dat die proef ook later, ja altijd zou mislukken? dat alle pogingen, in die richting gedaan, practisch onuitvoerbaar zouden blijken, zooals men steeds gelieft aan te nemen? Hoe dikwijls gebeurt het niet bij allerlei ondernemingen, dat men in den beginne op talloze moeielijkheden stuit en groote teleurstelling ondervindt? Mag men zich dan al dadelijk door die bezwaren laten afschrikken en de zaak voor onmogelijk verklaren? Neen, wij moeten partij trekken van de lessen der ondervinding; wij moeten verbeteren wat we vroeger verkeerd gedaan hebben, en wanneer we dat in het oog houden, dan zal ons *nu* stellig gelukken wat 50 jaren geleden niet met een gunstigen uitslag bekroond werd.

Veel, ja alles hangt er van af hoe een dergelijke maatregel wordt aangevat en ten uitvoer gebracht. Met de exped. afdeeling van 1827 is niet gehandeld zoo als behoorde; zij bevatte reeds bij haar vertrek uit Nederland de kiemen van velerlei kwaad, zoodat het geene verwondering moet baren, dat zij zoo deerlijk werd gehavend en niet ten volle beantwoordde aan het doel waarmede zij naar Indië was gezonden.

Toch heeft de afdeeling, ondanks al hetgeen wat erop aan te merken was, zeer veel nut gesticht, en bij de opsomming der verliezen, die zij geleden heeft, moet men dit niet uit het oog verliezen. Haar verschijnen alleen op het tooneel van den oorlog, toen de zaken voor ons vrij bedenkelijk stonden en we op Java slechts over een handvol Europeesche troepen konden beschikken, werkte allerheilzaamst en maakte een diepen indruk

op de bevolking. Waarschijnlijk werden daardoor verscheidene Javaansche hoofden teruggehouden om zich onder de vanen des opstands te scharen. Het vertrouwen bij het leger en de Eur. ingezetenen herleefde; men kon nu een groot aantal mobile colonnes vormen en krachtig tegen den vijand optreden, waartoe men vroeger niet in staat was geweest. Bij verschillende gelegenheden bewezen de troepen der Nederl. afdeeling uitstekende diensten en kweten zij zich dapper van hunne taak.

Ik zal mij niet verdiepen in eene aandachtige beschouwing van de vele redenen, waarom er van dit aanvankelijk zoo schoone expeditiekorps betrekkelijk zoo weinig terecht kwam, en waarom het in Indië niet populair kon worden.

Slechts enkele punten wil ik aanstippen om te doen uitkomen, hoe verkeerd men in sommige opzichten gehandeld en welke maatregelen men verzuimd heeft, die veel tot het succes der onderneming hadden kunnen bijdragen.

Zoo leest men in art. 10 van het Koninklijk Besluit van 26 Oct. 1826, dat de militairen der exped. afdeeling de uniform zouden behouden van het leger in Nederland.

Wie zich een juist denkbeeld wil maken van de doelmatigheid dezer bepaling, aanschouwe de collectie Roosburg in de zoogenaamde modelzaal der Koninkl. Mil. Academie te Breda, waar al de uniformen van het Nederl. leger, tijdens den Belgischen opstand in het jaar 1830, ten toon zijn gesteld. Men smelt, alleen bij de gedachte om in een brandend, tropisch klimaat, die warme, ondoelmatige, nauwsluitende kleeding, dat zware ledergoed, die ransels, die ontzaglijke hoofdeksels te moeten dragen en er langdurige marschen door de sawahs of over het gebergte mede te doen!

In die dagen hechtte men nog buitengewoon aan eene stijve, deftige uniform, welke den man bijna geen enkele vrije beweging toeliet, en zulk eene tenue bezigde men in Indië!

Geen sterveling kan het daarin op Java uithouden, en het is dus niet te verwonderen dat bij den eersten marsch, dien een gedeelte der afdeeling onder den overste Ledel, bijna onmiddellijk na aankomst, van Samarang naar Bojolali moest afleggen, de manschappen bij hoopen langs den weg neervielen en ver-

scheidene hunner tengevolge van de overmatige hitte en inspanning bezweken.

Eene ruime, doelmatige kleeding kan zeer veel bijbrengen tot de gezondheid van een troep te velde onder de keerkringen. Mocht men ooit weder uit Nederland een exped. korps naar Indië zenden, dan diene men op deze aangelegenheid zorgvuldig te letten.

Een zeer practische maatregel werd, althans in den beginne, niet toegepast, namelijk om aan elke compagnie der afdeeling een 40 of 60tal inlandsche soldaten toe te voegen. Ontegenzeggelijk gevoelt zich de Europeaan, die pas in Indië aankomt en aan zichzelf wordt overgelaten, niet op zijn gemak; hij weet zich niet te helpen, kent de inlandsche taal niet en heeft eenigen tijd noodig om op de hoogte te komen van de vele zaken, waarvan de kennis voor hem onmisbaar is om zich in het vreemde land met eenig zelfvertrouwen te kunnen bewegen. Vooral te velde komt die waarheid sterk uit; de blanke krijgsman kan daar de hulp van zijnen gekleurden wapenbroeder bijna niet missen; tal van werkzaamheden kunnen alleen goed en vlug door inlanders verricht worden, die somtijds hulpmiddelen weten op te sporen of te scheppen, waarvan de Europeaan niet het flauwste begrip heeft. Wil men dus een versch uit Nederland aangekomen korps in Indië zelfstandig en met voordeel kunnen gebruiken; wil men de soldaten in korten tijd practisch voor den oorlog geschikt maken, dan moeten zij met inlandsche troepen vereenigd worden; — in dat geval overwint men gemakkelijk de bezwaren, die anders bijna onoverkomelijk zijn, terwijl men ook ongetwijfeld aan veel minder verliezen zal blootstaan.

Eerst later, toen de exped. afdeeling reeds deerlijk had geleden, is men er toe overgegaan inlandsche soldaten bij haar in te deelen.

Hoogst verkeerd en onbegrijpelijk was het ook, dat men de leemten, die bij het korps ontstonden, niet geregeld uit Nederland aanvulde, waar toch, zooals wij gezien hebben, nog eene reserve van 1500 man beschikbaar was gebleven; alleen in de behoefte aan officieren werd voorzien, terwijl hunne promotie bij het korps zelf plaats had, naar gelang zich vacaturen voor-

deden. Men liet dus de afdeeling als het ware uitsterven, hetgeen natuurlijk uiterst nadeelig moest werken op het moreel der overblijvende manschappen, wier dienst er ook zeer onaangenaam en drukkend door werd.

Of over het algemeen behoorlijke maatregelen van hygiëne werden genomen; of de voeding en verzorging der troepen naar eisch geschiedden, meen ik op goede gronden te mogen betwijfelen. De wetenschap was destijds niet op het standpunt van den tegenwoordigen tijd en men beschikte over oneindig minder hulpmiddelen. De omstandigheden in aanmerking genomen, laten zich de groote verliezen, door het exped. korps geleden, zeer goed verklaren, en men moet zich niet voorstellen dat ze zoo aanmerkelijk meer hebben bedragen dan bij andere belangrijke veldtochten in Indië gewoonlijk het geval is. Ieder weet hoeveel een troep te lijden heeft, die geruimen tijd in een tropisch klimaat aan al de vermoeienissen en ontberingen van het oorlogsleven wordt blootgesteld. De sterfte onder Europeanen in onze O. I. bezittingen is in gewone tijden reeds groot, doch zij vermeerdert aanzienlijk, wanneer een abnormale toestand intreedt en allerlei storende invloeden hunne nadeelige werking komen uitoefenen. De gemiddelde sterfte op de kustplaatsen van Java bedraagt 7% 's jaars, (in Europa voor mannen tusschen 20 en 30 jaren slechts 1%) in de binnenlanden en op de buitenbezittingen is zij minder; te velde, vooral in ongezonde kuststreken, waar gewoonlijk epidemische ziekten heerschen, stijgt zij al licht tot 20% en zelfs tot 30% 's jaars, terwijl het aantal gesneuvelden dit cijfer natuurlijk nog kan verhoogen.

Er zijn stellig verscheidene Indische expeditiën geweest, waarbij de verliezen, in evenredigheid van den tijd, even aanzienlijk waren als bij de Nederl. afdeeling van 1827; ik verwijs slechts naar den veldtocht tegen Bali in 1849, de eerste Bonische expeditie in 1859, en vooral naar den Atjeh-oorlog. Men neme het flinkste, het best geacclimateerde bataljon van het Indische leger; men zende het te velde, late het meer dan twee jaren lang tegen den vijand ageeren, zonder ooit de gapingen, die in de gelederen ontstaan, aan te vullen, en men zie wat er van overblijft! Het zal bedroefd weinig zijn, en daarom heeft men geen reden zich

bovenmate te verwonderen over het feit, dat de afdeeling bij haar vertrek van Java tot op een derde van hare oorspronkelijke sterkte was ingekrompen. Toch maakte men daarvan een voortdurende grief en gebruikte men het steeds als hoofdmotief tegen den maatregel om georganiseerde korpsen naar Indië te zenden. Men neemt niet genoeg in aanmerking onder welke hoogst ongunstige omstandigheden die eerste proef is genomen, en ziet gewoonlijk over het hoofd dat bij menige andere gelegenheid, waar uitsluitend goede Indische troepen gebezigd werden, de verliezen even groot geweest zijn.

Zoo blijkt onder anderen uit het staatje, voorkomende aan het slot van het werk van den generaal Weitzel, getiteld „Schetsen uit het oorlogsleven in Nederl. Indië,” dat van de 366 Europ. onderofficieren en manschappen, die in 1856 deel uitmaakten van het 11de bat. inf., tijdens de expeditie in de Lampongs, in den tijd van 5 maanden 76 man of bijna 21% overleden of voor den dienst afgekeurd waren — daaronder bevonden zich slechts twee gesneuvelden; — over een geheel jaar zou dat verlies denkkelijk wel 40% hebben bedragen, en dus nog aanzienlijker zijn geweest dan bij de Nederl. afdeeling van 1827 tot 1829.

Op voorstel van den oud-majoor Vermeulen-Krieger werd in 1829 in Nederland een korps zoogenaamde rijdende jagers, eene soort bereden infanterie, bestaande uit een bataljon, ruim 900 man sterk, opgericht. De lust om bij dit korps te dienen was weder buitengewoon groot, zoodat het in zeer korten tijd geformeerd was; toen het echter op Java aankwam, was tot ieders teleurstelling de oorlog daar geëindigd. Ware dit niet het geval geweest, dan zou ditmaal stellig het overtuigende bewijs zijn geleverd, dat het uitzenden van een georganiseerd korps naar Indië zeer goed practisch uitvoerbaar is, wanneer slechts doeltreffende maatregelen worden genomen en vooral eene goede keuze met betrekking tot den aanvoerder gedaan wordt. Bij de reorganisatie van het Ind. loger bleven de jagers van Krieger tot een bataljon vereenigd, dat onder zijnen wakkeren commandant steeds een keurkorps bleef, en zich weldra op Sumatra bij den

geduchten oorlog tegen de Padris op de meest schitterende wijze onderscheidde.

In het jaar 1835 vertrok andermaal een expeditionair korps uit Nederland, onder aanvoering van den gen. maj. titulair Cleerens; het bestond uit 4 compagnieën infanterie (jagers) benevens een paar honderd man inf. en cavalerie, en was bestemd een vijftal jaren of minder in Indië te blijven; de officieren dienden op dezelfde voorwaarden als bij de afdeeling van 1827. In het jaar 1839 werd dit korps in een gewoon bataljon veranderd en bij het Ind. leger ingelijfd; de verliezen, welke het vooraf geleden had, zijn mij niet met juistheid bekend, doch zij schijnen niet bijzonder groot te zijn geweest. Op nieuw werd dus het beweren gelogenstraft, dat de zending van eene Nederl. strijdmacht een onmogelijke en geheel nuttelooze maatregel is.

Na het geleden echec op Bali in 1848 was het noodig het Indische leger belangrijk te versterken; men was bevreesd voor een opstand op Java, wanneer wij bij een volgenden veldtocht tegen Bali niet zegevierden, en daarom werd nu alles in het werk gesteld om ons de overwinning te verzekeren. Ook nu had men ruimen tijd van voorbereiding, waardoor het mogelijk was langs den gewonen weg der werving de noodige vrijwilligers in Nederland bij elkander te krijgen; bovendien was de geestdrift zeer groot, en het zou toen weinig moeite gekost hebben een korps van eenige duizend man sterk samen te stellen. Men oordeelde dit evenwel niet noodig, en de vrijwilligers vertrokken op de gewone wijze in kleine detachementen naar Indië; zij hadden er allen stellig op gerekend de expeditie naar Bali te zullen bijwonen, want met geen ander doel hadden zij zich verbonden. Toch werden velen hunner bitter teleurgesteld, daar slechts het kleinste gedeelte aan de krijgsbedrijven mocht deelnemen en de meesten op Java moesten blijven. Er mogen voor deze handelwijze al redenen bestaan hebben, maar zeker is het dat ze niet strekte om voor 't vervolg, in hachelijke tijden, den lust tot het aangaan eener verbintenis voor den militairen dienst in de koloniën te bevorderen. Van de 2200 man, die in 1849 op Java aankwamen, stierven er in 4 jaren tijds ruim 700 of gemiddeld 8 à 9 % 'sjaars, wat

dus niet bovenmatig kan genoemd worden; ook blijkt het nergens uit, dat de sterfte bij de vrijwilligers, die onmiddellijk na aankomst in Indië deelgenomen hadden aan den veldtocht op Bali, grooter is geweest dan bij de andere Europeesche troepen van het Ind. leger, die reeds zoogenaamd geacclimateerd waren.

Zooals wij gezien hebben had in 1873, tengevolge van het mislukken van de 1^e expeditie tegen Atjeh, eene buitengewone werving in Nederland plaats, die bijna 4000 vrijwilligers, waaronder 934 vreemdelingen, opleverde; dit betrekkelijk goede resultaat had men te danken aan de gunstige voorwaarden die gesteld werden, en aan de 8 maanden tijds waarover men kon beschikken. Ware er veel spoed vereischt, en had men die troepen onverwijd bij elkander moeten brengen om ze naar Indië te zenden, dan zou men ze stellig niet in voldoende aantal gekregen hebben, tenzij men dadelijk na het ontvangen van de eerste telegrammen ware overgegaan tot het samenstellen van een expeditionair korps, in welk geval zich vermoedelijk meer vrijwilligers zouden hebben aangemeld dan de Regeering kon gebruiken.

Er werd in 1873 ook besloten om een gedeelte van het korps mariniers tot versterking van het Indische leger te detacheren; dat jaar kon men niet meer zenden dan 300 man, in 2 compagnieën verdeeld; in 1875 vertrokken andermaal 2 compagnieën. Afwisselend werden de mariniers in Atjeh gebezigd of wel te Fort de Kock, in de Padangsche bovenlanden, in reserve gehouden. Dat korps had aanvankelijk oefening en ondervinding van het Indische oorlogsleven noodig; ook miste het in den beginne samenhang en zelfvertrouwen, maar die eigenschappen eenmaal opgedaan hebbende, bewees het in de jaren 1874-1876 op het krijgstooneel in Atjeh uitstekende diensten; de Hollandsche jongens kweten zich uitmuntend van hunne taak, waren steeds vol ijver en goeden wil en deden na eenigen tijd in bruikbaarheid niet onder voor de andere troepen van het Ind. leger. Er heerschte bij de mariniers een zeer goede geest, en het is wel jammer dat het geheele korps niet aan den Atjehoorlog heeft kunnen deelnemen; het zou zonder bezwaar, reeds na korten tijd van voorbereiding, een of meer zelfstandige

bataljons hebben kunnen uitmaken, vooral wanneer men eenige inlandsche soldaten aan elke compagnie had toegevoegd. In het geheel zijn 16 officieren en ongeveer 650 onderoff. en manschappen van het korps mariniers naar Indië gedetacheerd geweest om deel te nemen aan de krijgsverrichtingen in Atjeh. Het is mij niet mogen gelukken om juiste gegevens te verkrijgen aangaande de door hen geleden verliezen; vermoedelijk echter is $\frac{1}{3}$ gedeelte van het detachement in Indië overleden of gesneuveld; gerekend over een tijdvak van ruim 3 jaren bedraagt dat verlies alzoo gemiddeld 10 à 11 % 's jaars. In aanmerking genomen de hevigheid van den oorlog en het ongezonde klimaat in Atjeh, is die uitkomst volstrekt niet ongunstig te noemen en toont zij reeds grooten vooruitgang, vergeleken met 50 jaren geleden, toen de Nederl. expedit.-afdeeling meer dan 30 % 's jaars van hare manschappen verloor. Hieruit leert men dat doeltreffende maatregelen en goede zorgen zeer veel kunnen bijdragen om eene zaak te doen gelukken, die eertijds (en zelfs *nu* nog) als onuitvoerbaar of onpractisch werd aangemerkt. Wanneer men voortgaat zich de opgedane ondervinding ten nutte te maken en alles ter harte te nemen wat voor verbetering vatbaar is, dan geloof ik dat men er voor het vervolg in zal slagen de verliezen, door een expeditionair korps te lijden, nog in ruime mate te verminderen.

Wij zijn nu weder vanzelf genaderd tot het eigenlijke onderwerp dat ik wenschte te bespreken, en waarbij ik mij nu zal blijven bepalen, namelijk de Indische brigade, niet zooals zij thans *op papier* bestaat, maar zooals ik meen dat zij in werkelijkheid zou moeten bestaan om aan haar doel te beantwoorden. Het is reeds gezegd dat in het jaar 1873, na het mislukken van den 1sten veldtocht tegen Atjeh, de Minister van Kol. Fransen v. d. Putte het initiatief nam tot de oprichting van een korps, *geschikt en gereed om, wanneer noodig, naar de Koloniën te worden gezonden tot aanvulling of tijdelijke versterking van de strijdmiddelen aldaar*. De memorie van toelichting op het daartoe strekkende wetsontwerp bevat onder anderen letterlijk de volgende zinsnede: „De noodzakelijkheid over een dergelijk korps te kun-

nen beschikken, wordt in deze bijzondere tijdsomstandigheden zoo levendig gevoeld, dat zij inderdaad geen bijzonder betoog schijnt te behoeven." De Commissie van rapporteurs der Tweede Kamer verklaarde het plan van onberekenbaar nut, onder bepaalde omstandigheden, en ook geheel overeenkomstig den geest van art. 178 der Grondwet. Ook de leden der Kamer toonden zich, op enkele uitzonderingen na, ten zeerste met het voorstel ingenomen; vooral de heeren Stieltjes en De Roo ijverden er sterk voor en dienden uitgewerkte nota's in, welke over deze gewichtige aangelegenheid handelden. Nadat veel en lang over het wetsontwerp gesproken en gediscuteerd was, werd het zoowel in de 2^e als in de 1^e Kamer met groote meerderheid aangenomen. Men scheen toen niet tegen de bezwaren, aan de uitvoering van den maatregel verbonden, op te zien, en men hield het voor zeer waarschijnlijk dat er zich genoeg vrijwilligers voor de brigade zouden aanmelden.

Nu moet het terecht bevreemding wekken, dat men niet onmiddellijk de handen aan het werk heeft geslagen om het reserve-korps, 't welk algemeen, vooral in de toenmalige omstandigheden, als zoo nuttig en onmisbaar werd aangemerkt, met spoed op te richten, te oefenen, uit te rusten en naar Indië te zenden. Het zou mij te lang ophouden, indien ik al de redenen wilde opsommen, welke er toe geleid hebben om de wet van 17 Juni 1873 Staatsbl. n°. 89 niet dadelijk uit te voeren en haar ook later steeds als een doode letter te beschouwen. Eene korte verklaring komt mij echter wenschelijk voor.

Toen de Regeering het plan tot oprichting eener Ind. brigade aan de volksvertegenwoordiging voorlegde, handelde zij onder den eersten indruk van het geleden echec in Atjeh. Er moest iets gedaan worden om de gemoederen gerust te stellen en de vrees weg te nemen, dat wij in Indië niet krachtig genoeg zouden kunnen optreden; misschien maakte men zich ook bezorgd over den uitslag der werving, want er waren door de Ind. Regeering 4000 man suppletie aangevraagd, en het was lang niet zeker dat men die in den loop van 1873 zou krijgen. Ware die werving mislukt, dan zou men wel verplicht geweest zijn, even als in 1826, om tot de samenstelling van

een exped. korps over te gaan; toen het zich echter liet aanzien dat men, dank zij de crisis onder de tabakwerkers en de toestrooming van vreemdelingen, over genoeg vrijwilligers zou kunnen beschikken om aan den uit Indië gestelden eisch te voldoen, geraakte de Brigade op den achtergrond en werd er aan hare spoedige oprichting niet ernstig meer gedacht. Wel benoemde de Regeering eene Commissie om haar voor te lichten en te raden omtrent de uitvoering van de straks aangehaalde wet, maar zoowel de president, de generaal Weitzel, als de leden dier commissie waren zeer tegen het gronddenkbeeld om een georganiseerd korps naar Indië te zenden. Het was dus licht te begrijpen dat hun rapport niet gunstig luidde en tal van bezwaren bevatte, die alleszins geschikt waren om de Regeering, zoo zij al ooit plan had gehad den voorgestelden maatregel werkelijk uit te voeren, daarvan thans voor goed te doen afzien. Uit de wijze, waarop zij te werk ging, bleek genoegzaam dat zij de zaak wenschte te begraven of althans voor onbepaalden tijd uit te stellen. Toen nu op het laatst van 1873 de generaal Weitzel als Minister van Oorlog optrad en zijne zienswijze geheel door den nieuwen Minister van Koloniën, den heer Van Goltstein, werd gedeeld, was het lot der Ind. brigade beslist.

Toch werd in het begin van 1874 bij Koninkl. besluit de formatie enz. van dit korps vastgesteld 1); er was echter geen sprake meer van om tot eene uitvoering der bedoelde wet over te gaan, vooral niet, toen de Kraton van Atjeh ingenomen en alle gevaar in Indië voor het oogenblik geweken was. Nu de noodzakelijkheid zich niet meer dringend deed gevoelen om in Nederland eene krachtige reserve voor het Indische leger onder de hand te hebben, terwijl ook de stroom van vreemdelingen, die zich te Harderwijk voor den kolonialen dienst kwamen aanmelden, steeds toenam, verloor de brigade al spoedig veel van hare belangrijkheid en werd zij telken jare op de begrooting van Koloniën voor memorie nitgetrokken.

De eerste keer, in November 1874, geschiedde dit echter

1) Zie hierachter: Bijlage 3.

niet zonder hevigen strijd in de Tweede Kamer; verscheidene leden drongen met nadruk aan op de uitvoering van den maatregel, door het vorige Kabinet voorgesteld en door de volksvertegenwoordiging goedgekeurd. De Minister Van Goltstein verzette zich echter krachtig tegen het geuite verlangen, noemde de verwezenlijking van het plan eene ramp voor Indië en beriep zich op het deswege door hem ingewonnen advies van deskundigen. Terecht antwoordde de heer De Roo dat de bezwaren van den Minister hem ongegrond of overdreven voorkwamen, en dat er alleen deskundigen schenen geraadpleegd te zijn, die *tegen* de oprichting der brigade waren. De Kamer gaf evenwel toe en de Regeering had de zelfvoldoening, zich voorloopig te hebben afgemaakt van een begrootingspost, die haar een doorn in het oog was.

Wil een maatregel, als waarvan hier sprake is, ooit tot stand komen en werkelijk nut stichten, dan moet hij op geheel andere wijze worden behandeld dan in de jaren 1873 en 1874 het geval is geweest.

Ik zal over de bijzonderheden van het Koninkl. besluit betreffende de oprichting der Indische brigade in geene beschouwingen treden, daar het onder de gegeven omstandigheden, nu de zaak reeds sedert 5 jaren begraven is, veel zou hebben van eene lijkschouwing, en daar houd ik mij niet gaarne mede op. Liever wensch ik aangaande deze gewichtige aangelegenheid mijne eigene denkbeelden te ontvouwen en met u te bespreken.

Het denkbeeld om in Nederland een reserve-korps voor het Indisch leger op te richten en voortdurend in stand te houden, dateert reeds van vóór 1873. Zoo verscheen er in het jaar 1861 of 62 eene brochure van den heer Van Rees, waarin de samenstelling werd aanbevolen van een *Indisch legioen*, uitsluitend bestaande uit oudgediende soldaten van het koloniale leger, en bestemd om in tijden van nood als reserve op te treden. Onder verschillende vormen is datzelfde onderwerp ook door anderen behandeld.

Bij de discussiën over de voordracht van den heer Netscher, gehouden in de bijeenkomst dezer Vereeniging van den 25sten Januari 1867, merkte de heer Booms op, dat door den spreker wel de normale aanvulling van het Ind. leger was behandeld,

maar niet de vraag hoe dat leger te versterken bij plotseling opkomend gevaar of bij eenen opstand zooals in 1857 in Britsch-Indië? — Geen troepen onder de hand hebbende, zou men alsdan een kostbaren tijd verliezen. De heer Netscher antwoordde daarop, dat men in zulk een geval zou moeten doen wat de noodzakelijkheid eischte: men zou alles moeten aanwenden om de werving te bevorderen en vrijwilligers te krijgen, die alsdan wel niet zouden ontbreken. Dit antwoord loste het vraagstuk echter niet op, hetgeen den heer Rouveroy aanleiding gaf, den wensch te uiten dat er hier te lande een korps werde opgericht om als reserve te dienen en waarbij men vooral militairen moest plaatsen, die reeds in Indië gediend hadden.

De ondervinding, in de jaren 1873—78 opgedaan, bewijst dat men thans nog in veel ongunstiger omstandigheden verkeert dan in 1867, want toen leverde de werving nog voor verre het grootste gedeelte *Nederlanders* op, terwijl men nu bijna geheel van de vreemdelingen afhangt. In een buitengewoon geval zou men tegenwoordig volstrekt niet meer, zooals in 1826 of 1848, op eene spoedige en krachtige ondersteuning van het Indische leger door Nederl. vrijwilligers (die bovendien ongeoeffend zouden zijn) mogen rekenen. Het denkbeeld van den heer Rouveroy werd in de zoo even aangehaalde bijeenkomst door den heer Booms zeer toegejuicht, als eene gedeeltelijke, ja zelfs voldoende oplossing der quaestie; laatstgenoemde hoofdofficier oordeelde terecht dat men *onmiddellijk* over de noodige reserve-troepen moet kunnen beschikken en raadde aan den voorgestelden maatregel te beproeven. De heer Netscher kon zich daarmede echter volstrekt niet vereenigen; hij verklaarde zich tegen de oprichting van een korps, omdat dit weinig nut had en ten koste van andere, gewichtiger belangen zou moeten geschieden; in die meening werd hij door den heer Weitzel ondersteund.

Men ziet hieruit dat er vroeger al meer sprake is geweest van de Indische brigade, en dat de gevoelens daaromtreut nog al uiteenloopen. De maatregel telt vele en ijverige voor-, maar ook talrijke tegenstanders; de laatsten behooren meest allen tot de officieren en oud-officieren van het Indische leger, en daarvoor bestaan bepaalde redenen. In de eerste plaats de overleve-

ring der expeditionaire afdeeling van 1827; ik heb echter reeds in hoofdzaak aangetoond — en men zal het daaromtrent wel met mij eens zijn — dat men niet meer op dezelfde klippen van toen behoeft te verzeilen, wanneer op doeltreffende wijze te werk gegaan en de noodige voorzorg gebezigd wordt. Tweedens de ontevredenheid, welke wordt opgewekt door den overgang van officieren van het Nederl. bij het Ind. leger; dit is met recht een ernstige grief, waardoor reeds menig officier in zijne vooruitzichten op promotie werd benadeeld. Wanneer men hetzelfde deed hier te lande en voortdurend officieren van het Ind. leger bij het onze overplaatste, dan zouden er van alle zijden kreten van verontwaardiging opgaan. Zulk een maatregel zou hier algemeen als eene schreeuwende onbillijkheid worden aangemerkt, en waarom moet *Indië* daar dan telkens onder lijden? In den laatsten tijd is het bedoelde onrecht daar gelukkig niet meer op zoo groote schaal toegepast geworden als vroeger, maar toch gebeurt het nog, en natuurlijk zou het uitzenden van een groot aantal Nederlandsche officieren, tot een korps behorende, aanleiding kunnen geven dat het kwaad weder in hooge mate verergerde. Nu de beide legers eenmaal volkomen van elkander zijn afgescheiden, moet men zeer voorzichtig te werk gaan met overplaatsing en daarvan slechts een matig gebruik maken; — door detacheringen over en weder, al duren die nog zoo lang, worden geene belangen geschnaad, terwijl er veel nut door kan worden gesticht. Wanneer dus andermaal eene Nederlandsche troepenafdeeling naar *Indië* werd gezonden, zou men de bepaling kunnen maken dat de officieren later, des verkiezende, wel bij het Indische leger gedetacheerd konden blijven, maar niet daarbij voor goed mochten overgaan.

De voornaamste reden waarom de Indische officieren over het algemeen niet ingenomen zijn met het denkbeeld om in Nederland eene reserve op te richten en beschikbaar te houden, ten einde daarmede, als het noodig is, het koloniale leger te versterken, ligt voorzeker wel in de vrees dat hierdoor andere, meer dringende belangen zullen worden benadeeld. Die vrees is niet geheel ongegrond, want het zou al licht kunnen gebeuren dat het moederland, bij het bestaan van een krachtig expedi-

tionair troepen-korps, waarover het ten allen tijde kon beschikken, zich minder geneigd zou toonen om de uitbreiding en de vele verbeteringen, welke het Indische leger behoeft, in te voeren of tot stand te helpen brengen. Dit zou gewis ten zeerste te betreuren zijn, en in dit geval ware het beter indien er nimmer aan de oprichting van een reserve-korps voor Indië werd gedacht. Ik herhaal hier uitdrukkelijk dat men vóór alles moet zorgen voor een goed en uitstekend georganiseerd leger *in Indië*, van voldoende sterkte en uit elementen bestaande, waarop men met volle vertrouwen kan rekenen. Wel verre echter dat de in Nederland samen te stellen brigade de genoemde eischen in den weg behoeft te staan, kan zij krachtig tot verwezenlijking daarvan medewerken.

Het zij mij thans vergund U mijne gedachten mede te deelen over de wijze waarop de maatregel, tot nu toe in algemeene trekken door mij besproken en toegelicht, tot uitvoering zou kunnen komen.

Ik wenschte met de oprichting der Indische brigade een driedig doel te bereiken :

1°. eene krachtige reserve in het leven te roepen, die ten allen tijde gereed staat, des vereischt, naar Indië te worden gezonden, en ook bestemd is tot de verdediging van ons vaderland;

2°. het Indische leger te voorzien van het onmisbare element, waaraan thans de grootste behoefte bestaat, namelijk *Nederlandsche* vrijwilligers;

3°. de Regeering in de gelegenheid te stellen een einde te maken aan den Atjeh-oorlog, wanneer zij tot doortastende maatregelen mocht willen overgaan en daartoe een groot aantal goed geoefende Europeesche troepen beschikbaar wenschte te hebben.

Om bepaald te blijven bij het onderwerp mijner voordracht, zal ik het laatstgenoemde punt buiten beschouwing laten en alleen de beide eerste behandelen (1).

Indien men ook al, zelfs in Indië, het nut van den voorge-

(1) Ik heb mijne denkbeelden dienaangaande reeds to kennen gegeven in het laatste hoofdstuk van mijn werk „*Onze vestiging in Atjeh.*”

stelden maatregel erkent, dan wordt toch door velen getwijfeld aan de mogelijkheid eener practische uitvoering daarvan. Men houdt het er vrij algemeen voor, dat het verzamelen en bij elkander houden van 3 à 4000 vrijwilligers, zooals door mij noodig wordt geacht, op onoverkomelijke bezwaren zal stuiten, zoodat die poging nimmer zal gelukken. Ik ben volstrekt niet van dit gevoelen en geloof stellig dat men naar wensch zal slagen, wanneer de zaak met verstand wordt behandeld, en vooral wanneer de ernstige *wil* bestaat om het denkbeeld te verwezenlijken.

Zal het nu werkelijk zooveel moeite kosten om het vereischte aantal vrijwilligers voor de Indische brigade te krijgen? Is de lust voor den militairen dienst bij ons volk zoo geheel uitgedoofd? Waarom zou die niet weder aangewakkerd kunnen worden *en* door voordeelige voorwaarden te stellen *en* door het leven van den soldaat aangenamer te maken? Bij de cavalerie heeft men steeds vrijwilligers genoeg om er het kader compleet mede te kunnen houden; bij het bataljon mineurs is dit nog in veel grooter mate het geval, wèl een bewijs dat een goed tractement en een genoegelijke dienst ten deze veel afdoen. Ook bij de bereden artillerie en het korps pontonniers heeft men zich niet *luitengewoon* te beklagen over gebrek aan vrijwilligers, hoewel de dienst bij de veld- en rijdende artillerie dikwijls zeer zwaar is. Alleen bij de infanterie ziet het er in de laatste jaren, zoowel met het kader als met de vrijwilligers, treurig uit, niettegenstaande het instructie-bataljon te Kampen nog een belangrijk contingent korpornaals levert. Bij dat wapen is de betaling het geringst, om niet te zeggen slecht; gedurende een groot gedeelte van het jaar bevindt zich bij de compagniën slechts een gering aantal miliciens onder de wapens, tengevolge waarvan de dienst voor de weinige overblijvende vrijwilligers zeer onaangenaam is.

Een korps dat een goed garnizoen heeft, waarbij een behoorlijk tractement genoten en eene nette uniform gedragen wordt, waarvan de officieren en manschappen elkander kennen en waardeeren, waar een flinke geest heerscht en alles wordt aangewend wat mogelijk is om den dienst genoegelijk te maken — zulk een korps zal stellig vele vrijwilligers tot zich trekken,

vooral wanneer zij het vooruitzicht hebben *voor korten tijd* naar Indië te gaan, daar krijgsroem op te doen, alle lief en leed met elkander te deelen, en gezamenlijk weder naar het vaderland terug te keeren. Wordt de Indische brigade volgens de bedoelde grondslagen opgericht, geeft men haar het karakter dat zij volgens hare bestemming *moet* hebben, dan twijfel ik niet of men zal zelfs meer vrijwilligers krijgen dan voor het doel noodig is. Nu is het ontegenzeggelijk waar dat een korps, waarbij aangenaam en op voordeelige voorwaarden wordt gediend, andere korpsen van een groot gedeelte hunner vrijwilligers zal berooven; maar ik zie daar zooveel kwaad niet in, en ik geloof dat het in vele opzichten beter is de weinige vrijwilligers, die we nog bezitten, in één korps te vereenigen, dan ze verspreid te laten over al de onderdeelen van ons leger, waar zij zich in de massa miliciens verliezen. Nu wij eenmaal bijna uitsluitend een militieleger hebben, kunnen de enkele vrijwillig dienende soldaten, die zich bij de compagnieën bevinden, niet veel nut stichten, tenzij tot het vervullen van bijzondere betrekkingen. Welk nadeel zou er nu in gelegen zijn om de manschappen, die daartoe het verlangen te kennen geven, bij een afzonderlijk korps, met name de Indische brigade, te plaatsen? Men zal die vrijwilligers daarom toch niet verliezen, en de Regeering kan nu vrij over hen beschikken, wanneer het noodig mocht zijn onze strijdkrachten in Indië tijdelijk te versterken.

Het denkbeeld eener afscheiding tusschen het staande leger en de militie is volstrekt niet nieuw; na 1813 bestond die scheiding werkelijk, tot men in 1818 tot eene samensmelting der beide bestanddeelen is overgegaan. Het leger telde destijds echter nog vele vrijwillig dienende soldaten, waardoor de miliciens bij hen steun en voorlichting konden vinden; thans is dat geheel anders en ik geloof dat het voor de miliciens uit een zedelijk oogpunt beter is, wanneer zij niet of maar zeer weinig met hunne kameraden van het staande leger in aanraking komen.

Ik wensch evenwel geenszins eene totale afscheiding, zooals door sommigen wordt verlangd en vóór 1818 het geval was. Om verschillende redenen is het noodig dat er enkele vrijwilligers bij de compagnieën blijven; ik zou hen dus geheel vrij

willen laten in hunne keuze om bij een der bestaande korpsen van het leger of wel bij het nieuw op te richten korps geplaatst te worden, mits zij er in het laatste geval in toestemmen om ook in Indië dienst te doen, wanneer de Regeering dit noodig oordeelt. Op deze wijze gaat alles geleidelijk en behoeft niemand tegen zijn wil naar de Koloniën te worden gezonden. Even als nu moet ieder, bij het in dienst treden, op stellige wijze weten waartoe hij zich verbindt, namelijk 1°. uitsluitend voor het leger in Nederland; 2°. uitsluitend voor dat in Indië, of wel 3°. voor beide doeleinden, of met andere woorden voor de Indische brigade; de overgang van de 1^e en 3^e bij de 2^e, even als van de 1^e bij de 3^e categorie blijft, met goedvinden der Regeering, geoorloofd.

Wat nu de brigade zelve betreft, zoo geloof ik dat het onnoodig is haar eene bepaalde sterkte te geven; ik zou daaraan geene grenzen willen stellen, ten minste zoolang het cijfer der vrijwilligers, die ons leger volgens de formatie moet bezitten, niet wordt overschreden; — vóór het echter zoover is gekomen, heeft men nog een ruim veld ter bearbeiding voor zich. Men zou moeten beginnen met flinke kazernes te bouwen hetzij te Haarlem of wel op eenige andere plaats, die geschikt wordt geoordeeld voor de huisvesting en oefening der brigade; die kazernes kon men aanvankelijk inrichten tot het bevatten van 1500 à 2000 man. Mocht het later blijken dat eene uitbreiding noodig is, dan moet daartoe de gelegenheid bestaan; in dat geval zou de brigade ook op meer dan ééne plaats garnizoenen kunnen houden.

Het eerst richte men een depot op en een veldbataljon, zoodat eene batterij veldartillerie; bij het depot komen alle recruten en ook de oud gedienden van het Indische leger, die om de eene of andere reden nog niet dadelijk weder voor den activen dienst in Indië te gebruiken zijn. Bij het veldbataljon en de batterij plaatse men de geoefende manschappen, die van het leger hier te lande zijn overgegaan, benevens de gewezen Indische militairen, welke volkomen de geschiktheid bezitten om, des vereischt, onverwijld naar de Koloniën terug te keeren. Het bataljon bestaat uit 5 compagniën; elke compagnie is 120 man sterk met inbegrip van het kader, doch zonder de officie-

ren. De batterij heeft 6 lichte stalen achterlaadkanonnen op bergaffuiten, ingericht voor expeditiën in de tropenlanden; aan personeel zijn 100 man voldoende; zoolang de batterij hier te lande vertoeft, worden daarbij de noodige trek-, rij- en draagpaarden van de compagnieën artillerie-transporttrein gedetacheerd.

Wanneer één bataljon geformeerd is, dan ga men over tot de samenstelling van een tweede enz.; infanterie zal men nimmer te veel hebben; zij is in Indië, veel meer nog dan in Europa het hoofdwapen en lijdt ook verreweg de grootste verliezen. In geen geval behoeft de brigade, al wordt zij nog zoo sterk, meer dan 2 batterijen te hebben; eene compagnie vestingartillerie is ook een onmisbaar vereischte tot het bedienen van positie-geschut en het verrichten der vele werkzaamheden, welke bij den aanleg van posten als anderszins aan dat wapen in Indië eigen zijn; hare sterkte kan $\pm$ 150 man bedragen en zij behoort niet bij de brigade zelve maar elders geplaatst te worden, waar gelegenheid tot oefening bestaat. Eene compagnie genie-troepen, ter sterkte van 120 man, goed bekend met den pionniersdienst, kan in Indië uitstekende diensten bewijzen; zij moet echter geoefend worden bij het korps mineurs te Utrecht en daarbij gedetacheerd blijven, tot het noodig is haar geheel of gedeeltelijk naar Indië te zenden.

Het zal onnoodig zijn hier verder in bijzonderheden te treden omtrent de samenstelling, bewapening, uitrusting. enz. der brigade; het bestek mijner voordracht laat dit ook niet toe. Ik zal mij daarom bepalen het hoofddenkbeeld aan te geven en alleen het voornaamste bespreken wat daarop betrekking heeft; bij eene eventuele uitvoering van den bedoelden maatregel worden de details als van zelf geregeld; zij zijn op het oogenblik van minder belang.

In de eerste plaats rijst nu de vraag: „hoe zal men aan de officieren komen voor de brigade?” Ik geloof dat men hierin gemakkelijk zal slagen en men zelfs eene zeer ruime keuze zal kunnen doen, zonder dat het bepaald noodig is zijne toevlucht te nemen tot gepensioneerde officieren van het Indische leger. Ik wensch deze daarom toch niet uit te sluiten, en zou het integendeel toejuichen wanneer zij, mits daartoe volkomen geschikt, in de

gelegenheid werden gesteld den lande nog goede diensten te bewijzen en tevens hun lot, dat somtijds zeer treurig is, te verbeteren. Het meerendeel der officieren zou echter uit het Ned. leger moeten worden geput. Er zijn op dit oogenblik reeds velen in de gelederen, die korter of langer in Indië hebben gediend en dus dadelijk bij een eventueelen veldtocht aldaar te gebruiken zijn; zij zullen gewis gaarne bij de brigade geplaatst worden om daarmede wellicht nog eenmaal naar de Koloniën te vertrekken. Meer dan 100 officieren van ons leger zijn thans nog in Indië gedetacheerd; zij keeren gaande weg terug en kunnen desverkiezende bij de brigade overgegaan. Ook mag men aannemen dat verscheidene officieren van het Indische leger, die zich hier te lande met verlof bevinden, zich beschikbaar zouden stellen, wanneer zij eene toelage bij hun verlofstractement ontvingen en een aangenamen leerzamen werkkring konden vinden. Eindelijk zou men uitstekende diensten kunnen hebben van de in Nederland gedetacheerde Indische officieren, wanneer die nuttige maatregel althans op ruime schaal werd toegepast. Wanneer alzoo de brigade geroepen werd om in Indië dienst te doen en aldaar te velde te trekken, dan zou het gros der officieren al dadelijk de noodige kennis en practische geschiktheid bezitten, hetgeen bij de exp. afd. van 1827 volstrekt niet het geval was. Een der grootste grieven tegen zulk een Nederlandsch korps vervalt daardoor als het ware geheel. De bij de brigade ingedeelde officieren, die nog niet in Indië geweest zijn, zullen, met raad en daad door hunne kameraden gesteund, zich al spoedig weten te helpen en weldra even bruikbaar zijn — de ondervinding heeft dit in Atjeh ten volle bewezen; — de gedetacheerde officieren van het Nederlandsche leger, hoewel pas in Indië aangekomen en met de toestanden aldaar nog weinig bekend, hebben op het oorlogstooneel in niets bij hunne Indische krijgsmakkers achtergestaan en even goede diensten bewezen. De onbekendheid met de inlandsche taal maakt wel een ongerief, maar geen overwegend bezwaar uit; het kreupel-Maleisch, wat men in Indië noodig heeft, leert men spoedig genoeg, en bovendien heeft een officier, die bij eene Europeesche compagnie is ingedeeld, weinig met die taal te maken, terwijl hij casu quo bijna altijd hulp

van anderen kan inroepen. Men behoeft ook niet bevreesd te zijn dat zich bij hen ooit het geval zal voordoen, wat men verhaalt van den Franschen generaal Jumel, die te Meester-Cornelis bij het doen van een' uitval tegen de Engelschen, tijdens de verdediging van Java in 1811, *lari* (wegloopen) zou geroepen hebben in plaats van *madjoe* (voorwaarts), ten gevolge waarvan zijne troepen aan den haal gingen! Dit verbaal komt mij zeer apocrief voor, maar al is het waar, dan bewijst het nog niets, daar die Jumel, ook al had hij vloeiend Maleisch gesproken, zich als aanvoerder geen zier minder ellendig van zijn plicht zou gekweten hebben. Ik kan u de verzekering geven, Mijne Heeren, dat geen Nederlandsch officier in Indië *lari* zal roepen, wanneer hij zijne soldaten tegen den vijand moet aanvoeren.

De *kader-quaeslie* zal gewis bij de brigade tot groote bezwaren aanleiding geven, en ik besef die ten volle. Toch wanhoop ik niet aan eene bevredigende oplossing van dat vraagstuk. In de eerste plaats zullen zich ongetwijfeld vele gepasporteerde onderofficieren en korporaals van het Indische leger aanmelden; ook van het leger hier te lande zal er genoeg kader overgaan, om in de eerste behoefte daaraan te kunnen voorzien. Maar indien werkelijk het aantal vrijwilligers voor de brigade, zoowel uit de militaire als uit de burgermaatschappij zoo aanzienlijk zal zijn als ik mij voorstel, dan zal men er stof genoeg bij vinden om in korten tijd kader te vormen en de bestaande leemten aan te vullen. Bij het korps behooren goede inrichtingen voor onderwijs te bestaan voor de onderofficieren en manschappen; ook de officieren moeten de gelegenheid vinden zich theoretisch voor hun vak en voor de taak, die hun te wachten staat, te bekwamen; aan hen, die nimmer in Indië zijn geweest, moet les worden gegeven in de laag Maleische taal.

De *manschappen* voor de brigade zal men putten 1°. uit de vrijwillig dienende militairen in Nederland, 2°. uit de miliciens, 3°. uit de ongedienden van het Indische leger en 4°. uit den burgerstand. Geene vreemdelingen worden toegelaten.

Ieder, die bij de brigade wenscht geplaatst te worden, moet eene verbintenis of reëngagement aangaan voor ten minste 6 jaren; dit geldt ook voor de onderofficieren en korporaals. Het

handgeld blijft zooals het thans voor het leger hier te lande is vastgesteld; het tractement moet zoodanig worden geregeld, dat het minimum voor een soldaat der infanterie f0,50 per dag bedraagt; de overige rangen worden naar rato en in verband met het wapen berekend; de tractementen zijn dus hooger dan bij de overige korpsen van het leger, en dit is billijk, want nu de brigade ieder oogenblik beschikbaar moet zijn voor den dienst in Indië en men haar dus hoogere eischen stelt, moet zij ook beter betaald worden. Ook de officieren behooren eene toelage te genieten. De kleeding der onderofficieren en manschappen geschiedt van rijkswege en op dracht, zoodat alsdan het kleeding- en reparatiefonds bij het korps kan vervallen. Bij vertrek naar Indië wordt aan ieder eene gratificatie verstrekt, overeenkomstig zijn rang. De uniform door de officieren en mindere militairen der brigade te dragen, moet nethheid aan doelmatigheid paren; de kleedingstukken moeten den soldaat in geen zijner bewegingen belemmeren maar hem ruim en gemakkelijk zitten, en hem bovendien voor het klimaat, voor regen en zonneschijn beschermen. Eene sierlijke uniform kan zeer veel bijdragen om vrijwilligers te lokken, vooral ook wanneer de manschappen der brigade die vertoonen op de verschillende plaatsen van ons land, waarheen zij zich met verlof begeven.

Ofschoon het in vele opzichten een nuttige en aanbevelenswaardige maatregel zou zijn om militairen van het Indische leger, die tijdelijk voor den dienst in de Koloniën ongeschikt zijn geworden, bij de brigade hier te lande te plaatsen, zoo moet dat korps toch nimmer een reconvallescenten, veel minder een invaliden-inrichting worden. Het behoort integendeel niet dan gezonde, krachtige elementen te bevatten, waarmede men in Indië dadelijk met vertrouwen te velde kan trekken; alleen zou men bij het depôt, *die* tijdelijk afgekeurde onderofficieren en manschappen kunnen opnemen, waarvan het stellig te verwachten is, dat zij spoedig weder voor den activen dienst in de tropenlanden geschikt zullen zijn.

Op het gehalte der vrijwilligers, die zich voor de brigade aanmelden, moet zorgvuldig gelet worden, namelijk in dien zin dat men geene dronkaards aanneme of liederlijke sujetten, waarvan

men nimmer dienst maar wel veel last zal hebben. Op de noodzakelijkheid om eene strenge tucht bij het korps te handhaven behoeft ik niet te wijzen. Aan eene degelijke oefening behoort de meeste zorg te worden gewijd; de brigade moet aan alle groote manoeuvres deelnemen, zoo mogelijk elk jaar eenigen tijd kampeeren; de infanterie oefent zich aanhoudend in het schijfschieten en in alles wat tot haar werkkring behoort; zij legt zich ook toe op het eigenaardige der Indische vechtwijze; de artillerie maakt zich volkomen bekend met haar geschut en vuurt met verschillende projectielen op zichtbare en onzichtbare doelen.

Wat nu het eigenlijke doel der brigade aangaat, zoo heb ik reeds gezegd dat zij eene krachtige reserve moet vormen, die niet alleen in Indië maar ook hier te lande te pas kan komen. Mocht het langs dien weg gelukken de duizenden vrijwilligers te krijgen, die thans bij ons leger ontbreken, dan zou reeds een groot voordeel verkregen zijn, vooral met het oog op de kader-quaestie.

Eene andere bestemming van de brigade is om *Nederlandsche* soldaten aan het Indische leger te leveren en dus eene nieuwe bron te voegen bij de thans bestaande, die sedert eenige jaren zeer slecht werkt en met totale uitputting dreigt, althans wat het element betreft waaraan de grootste behoefte bestaat. Daar het onnoodig, zoo niet onmogelijk is, wegens de vroeger opgegeven redenen, om de brigade in haar geheel in *Indië* te houden, zoo wenschte ik toch telkens om de twee jaren een gedeelte van dat korps, bijv. een paar bataljons infanterie en eene batterij of compagnie artillerie met een peloton mineurs, daarheen te detachceeren, zoowel om ondervinding op te doen van den dienst in de tropenlanden, als om de gelegenheid te openen dat vele militairen voor goed bij het Indische leger overgaan. Wanneer namelijk de tijd daar is, waarop het gedetacheerde gedeelte naar Europa moet terugkeeren, zou men aan alle onderofficieren en manschappen, die het mochten verlangen, de vergunning kunnen verleen en om in Indië te blijven; worden daarbij gunstige voorwaarden gesteld en hebben de troepen het tijdens hun verblijf in materieelen zin goed gehad, dan mag men wel aannemen dat

het Ind. leger met vele Nederl. vrijwilligers zal verrijkt worden.

Zoolang de brigade in Nederland is, staat zij onder de bevelen van den Minister van Oorlog; in Indië dienst doende, hetzij in haar geheel of gedeeltelijk, voert de Minister van Koloniën of namens dezen de Gouverneur-Generaal over haar het gezag; even als over de troepen, die deel uitmaken van het koloniale leger, moet de Indische Regeering de vrije beschikking hebben over het gedetacheerde gedeelte der brigade, zoodat er van geene bijzondere bevoorrechting sprake behoeft te zijn. Het ware echter doelmatig de Nederl. troepen zooveel mogelijk bij elkander te houden en te velde aan te wenden, wanneer de gelegenheid zich daartoe aanbood; het moet niet in de bedoeling liggen het korpsverband te verbreken of de bataljons in onderdeelen te splitsen. In geen geval mogen de manschappen der brigade individueel bij de verschillende afdelingen van het Ind. leger worden ingedeeld; onder die voorwaarde zou niemand er bij willen dienen en de brigade zou in dat geval haar doel geheel missen. Het is juist *als korps* dat zij zich krachtig kan doen gelden en veel nut kan stichten, vooral wanneer zij goed geoefend is geworden en dien samenhang heeft verkregen, die zooveel vertrouwen inboezemt en zoo onschatbaar veel waard is in den oorlog. Tot verhooging harer practische bruikbaarheid en ook om verschillende andere redenen zou het zeer doelmatig zijn, om bij elke compagnie een veertigtal inlandsche soldaten in te deelen.

Het spreekt vanzelf dat de Nederl. brigade op dezelfde wijze gehuisvest, gevoed, verpleegd en betaald moet worden als het Indische leger; zij mag volstrekt niet het karakter dragen van een geprivilegieerd korps. Wanneer de Regeering er toe mocht willen overgaan om bijzondere voorrechten toe te kennen aan Europeesche militairen, die zich schitterend voor den vijand onderscheiden of door ijver en gedrag uitmunten, wat ik zeer wenschelijk zou achten, dan moet dit voor *allen* toepasselijk zijn en niet uitsluitend voor de onderofficieren en manschappen der brigade.

Het is hier ook de plaats om met een enkel woord te gewagen van de tractementen bij het Indische leger. Ik herhaal wat ik reeds bij andere gelegenheden daaromtrent heb gezegd, namelijk dat de bezoldiging der mindere militairen te velde op

verre na niet in verhouding staat tot de zware diensten, die van hen gevorderd, en van de vele gevaren en ontberingen, waaraan zij blootgesteld worden — het is onnoodig daarover uit te weiden; ieder die eene Indische expeditie heeft bijgewoond, zal mij volkomen begrijpen en stellig mijn gevoelen deelen. Terwijl het tractement der officieren in Indië ongeveer driemaal zooveel bedraagt als hier te lande, is de bezoldiging der onder-officieren en manschappen nagenoeg dezelfde als bij het Nederl. leger, hetgeen blijkt uit den vergelijkenden staat, dien ik hier voor mij heb liggen. (1) Wel wordt de soldaat in de gewone garnizoenen gedeeltelijk van Gouvernementswege gevoed, doch hij moet toch even als bij ons leger een belangrijk bedrag van zijne soldij in de menage storten, zoodat hij ten slotte slechts bitter weinig ter vrije beschikking overhoudt. Waarom moet er nu in Indië zulk een wanverhouding bestaan tusschen de bezoldiging der officieren en van de mindere militairen? Het zij verre van mij om te beweren dat de eersten te veel genieten; het tegendeel is waar, maar de laatsten zijn te slecht bedeed met het oog op de duurte van alle behoeften en versnaperingen, die zooveel kunnen bijdragen om het leven in een tropisch land te veraangenamen. Aan de ongunstige sociale positie van de Europeesche onderofficieren en soldaten in Indië is weinig te veranderen, maar juist omdat zij zooveel moeten missen wat zij in het vaderland konden genieten, behooren zij het althans materieel goed te hebben, en dit is bij zulk eene geringe bezoldiging bepaald onmogelijk. Men moge nu al voor de toekomst gunstige bepalingen maken en betrekkelijk hooge pensioenen toekennen, maar dit is niet voldoende, want slechts weinigen zullen er van genieten; als men nagaat hoe groot de sterfte is in Indië onder de Eur. militairen, vooral op expeditiën, dan is het licht te begrijpen dat er niet velen zijn, die de kwade kansen van een 20- en zelfs van een 12jarig verblijf ontloopen.

Het is zeer goed dat men gunstige vooruitzichten voor den soldaat opene; dit zal hem tot aanmoediging strekken en tot prikkel om in dienst te blijven, maar hij moet ook tastbare

(1) Zie hierachter: Bijlage 1.

voordeelen genieten, en daarom zou ik zijn tractement, vooral te velde (waar hij minstens f 1 in stede van 33 ots. per dag moest ontvangen) aanmerkelijk willen verhoogen. Hoogst waarschijnlijk zal daardoor niet alleen de werving voor het Indische leger bevorderd worden, maar ook zullen vele daarbij dienende militairen eerder tot een reëngement toetreden.

Er blijft mij nog over te onderzoeken of de oprichting der Indische brigade, afgescheiden van het nuttige doel, 't welk men er zich mede voorstelt, nadeelige gevolgen kan hebben voor de legers hier te lande en in Indië. Ik heb reeds gezegd dat ik het toestroomen onzer vrijwilligers naar een afzonderlijk korps niet als een nadeel aanmerk; bovendien zou men dien-aangaande voor sommige onderdeelen van het leger beperkende bepalingen kunnen maken, even als dit thans ook geschiedt voor den overgang bij het kolon. werf-depot. Hetzelfde zou men kunnen toepassen op het kader; de brigade behoort geleidelijk tot stand te komen zonder storend te werken op andere belangen; vooral mag zij niet te veel kader aan het leger onttrekken, waarbij reeds zulk een groot gebrek heerscht. Gehuwde onderofficieren zouden in geen geval bij de brigade mogen overgaan. Nu geloof ik dat er wel middelen te vinden zijn om het kader bij het leger aanzienlijk te vermeerderen en in de gelederen te doen blijven. Een voornamelijk stap in die richting zou bestaan in het invoeren van den persoonlijken dienstplicht. Mocht het ooit daartoe komen, dan zou men niet alleen veel stof krijgen tot vorming van kader, maar vele plaatsvervangers van beroep zouden tevens als vrijwilligers dienst nemen, hetzij voor Indië of voor het leger hier te lande; — die maatregel zou ook in alle opzichten aan de Indische brigade ten goede komen.

Het verliezen van kader bij ons leger staat in nauw verband met de sociale quaestie betreffende het huwen; vele onderofficieren verlaten den dienst, omdat er geen kans voor hen bestaat om te dien opzichte hunne wenschen bevredigd te zien en zich een eigen te huis te scheppen, zij het ook nog zoo nederig. Wanneer men aan alle onderofficieren, die 2 jaren in hunnen graad hadden gediend en door ijver en gedrag uit-

munten, de toestemming verleende om te huwen, met toekening der thans bestaande voorrechten, dan zou men hen niet alleen geruimen tijd in de gelederen houden, maar hun aantal zou ook aanzienlijk toenemen, en men behoeft dan niet meer bevreesd te zijn dat de Indische brigade het leger merkbaar van zijn kader zal berooven. Deze maatregel levert voorzeker bezwaren op, vooral van financieelen aard, maar het is beter *gehurde* onderoff. dan *geen* onderoff. te hebben.

Zal nu de oprichting der brigade nadeelig werken op de belangen van het Indische leger? Ik meen die vraag in ontkenningen zin te mogen beantwoorden en geloof zelfs, dat de bedoelde belangen er zeer bij zullen winnen, ten minste wanneer men met oordeel te werk gaat. De bewering dat de brigade aan de werving te Harderwijk zou schaden, kan ik niet toegeven. Zij, die lust of plan hebben om naar Indië te gaan, zullen dit liever dadelijk doen, dan zich eerst te verbinden bij de brigade en de kans te loopen om misschien in het geheel niet of eerst na geruimen tijd hun verlangen verwezenlijkt te zien; het veel hoogere handgeld, dat bij eene verbintenis voor den dienst in de Koloniën wordt genoten, zal ook steeds zijn prikkel blijven uitoefenen. De brigade moet geheel afgescheiden zijn van het koloniaal werf-depot te Harderwijk, dat hoegenaamd geene verandering behoeft te ondergaan en, even als vroeger, uitsluitend voor de suppletie blijft zorg dragen. Hoogst waarschijnlijk zullen vele gepasporteerde of andere gewezen militairen van het Indische leger, die bij terugkomst in het vaderland moeielijk een onderkomen kunnen vinden, zich bij de brigade aanmelden om daarbij dienst te nemen. Men moet dit niet als een nadeel beschouwen, maar veeleer als een groote weldaad, die aan talloze behoeftige, waaronder misschien zeer verdienstelijke ond-militairen wordt bewezen. Velen toch hebben het voor hunne gezondheid dringend noodig een jaar of langer hier te lande door te brengen, vóór zij weder naar Indië kunnen teruggaan. Voor hen vooral zou de brigade een gewenscht toevluchtsoord zijn; men mist hen toch niet voor goed, en het is beter dat zij eerst hunne krachten herkrijgen, dan dat zij, door gebrek gedwongen, ontijdig naar de Koloniën terugkeeren. Anderen, die

wel gezond zijn, maar geen lust hebben zich dadelijk weder voor Indië te engageeren, zullen gaarne eenigen tijd bij de brigade willen doorbrengen, wanneer zij het daar goed hebben, zoodat zij niet naar eene betrekking in de burgermaatschappij behoeven om te zien en voor armoede gevrijwaard blijven. Des verkiezende kunnen zij toch op ieder gewild oogenblik bij het Ind. leger overgaan, want daartoe moet bij de brigade steeds de gelegenheid openstaan. Zoo doende wordt dit korps als het ware een depot voor in het vaderland teruggekeerde Indische militairen, die nog voor den activen dienst geschikt zijn, of waarvan stellig te verwachten is dat zij bij eene goede verpleging spoedig weder op hun verhaal zullen komen. Ook zullen vele personen zich wel bij de brigade maar niet bij het Kol. leger willen verbinden, omdat de lange duur dier verbintenis afschrikt. Men krijgt op die wijze een aantal soldaten voor tijdelijken dienst in Indië, die men anders wellicht in het geheel niet zou gekregen hebben.

Wel verre dus van de werving in den weg te staan, zal de brigade menig soldaat voor het Indische leger behouden, en kan zij zelfs eene ruime bron worden tot aanvulling van het Nederlandsche element bij dat leger; — dit alleen zou reeds voldoende zijn om hare oprichting toe te juichen. In welk opzicht zij nu verder tot nadeel zou kunnen strekken van onze levende strijdkrachten in Indië, verklaar ik niet te begrijpen; zij grijpt op geen enkel belang in, verhindert geene enkele verbetering, veroorzaakt geen last en kan daarentegen veel nut stichten. Waarom zou zij dan geene aanspraak op sympathie mogen maken, ook bij onze wapenbroeders van het Indische leger? Ik weet het, de maatregel, dien ik met alle ernst, ja dringend aanbeveel, is bij hen niet populair, maar hij kan en hij zal dit worden, wanneer de groote daaraan verbonden voordeelen op overtuigende wijze uitkomen. Men neme eene flinke, afdoende proef en zie hoe zij uitvalt; ik heb alle reden te gelooven dat zij ten volle aan de goede verwachtingen, die ik er van koester, zal beantwoorden.

En nu bewere men niet dat de brigade, wanneer zij plotseeling geroepen werd om ons gezag in Indië te helpen handhaven, daar geene uitstekende diensten zou kunnen bewijzen. — Ik

kom daar met nadruk tegen op. Nu tal van officieren en minderen, die reeds ervaring van het Ind. oorlogsleven hebben opgedaan, zich in hare gelederen zouden bevinden, vervalt het voornaamste bezwaar, dat men tegen zulk een Nederl. korps kan inbrengen. Wanneer die troepen behoorlijk geoefend en met een flinken geest bezielde zijn; als zij door goede officieren aangevoerd en op oordeelkundige wijze gebruikt worden, dan zal men hen met vertrouwen tegen den vijand kunnen aanvoeren en zullen zij waardig zijn te strijden naast hunne kameraden van het roemvolle Indische leger. De uitstekend geleide expeditie der Engelschen tegen Ashantee kan ten bewijze strekken, dat Europeesche troepen, bij voldoende voorzorg, zeer goed dadelijk en met succes in een tropisch klimaat te gebruiken zijn. Ook onlangs werden uit Engeland weder geheele regimenten naar Indië gezonden, om deel te nemen aan den oorlog tegen Afghanistan. Waarom zouden wij niet op even doelmatige wijze te werk kunnen gaan als onze Britsche overburen?

Men heeft welcens voorgesteld de taak der Indische brigade op te dragen aan het korps *mariniers*, dat alsdan eene uitbreiding zou kunnen ondergaan. Met dit denkbeeld kan ik mij niet onvoorwaardelijk verenigen, want langs dien weg zal men, mijns inziens, het doel om eene krachtige, ten allen tijde gereed staande reserve voor het Ind. leger te verkrijgen, niet in voldoende mate bereiken. Ik acht mij onbevoegd te oordeelen in hoever de mariniers voor den dienst op de schepen gemist, en dus aan hunne eigenlijke bestemming onttrokken kunnen worden — maar ik zou voor eene reserve, die men uitsluitend aan den wal noodig heeft, geene troepen willen bezigen, die eene halfslachtige opleiding hebben genoten en eerst goed te gebruiken zijn, wanneer zij eenigen tijd te velde zijn geweest. Zoolang de mariniers in betrekking tot de zeemacht blijven staan, zoolang zij niet verenigd en op de meest degelijke wijze als gewone infanterie geoefend worden, reken ik dat korps niet geschikt om de rol der Indische brigade, zooals ik die opvat, te vervullen. Kan het zich echter geheel van de marine losmaken, of althans eene veel grootere mate van zelfstandigheid verkrijgen dan het nu bezit, dan zou het zeer goed de kern van eene Ind. reserve kunnen

vormen en dan ware al dadelijk eene belangrijke schrede gedaan op den weg, die tot verwezenlijking van een hoogst nuttigen maatregel kan leiden.

Mijne Heeren! ik eindig mijne voordracht met den oprechten wensch dat de Ind. brigade, zoo zij ooit tot stand mocht komen, niet alleen moge strekken tot verhooging van ons weerstandsvermogen, maar ook tot een waarborg te meer voor het blijvend en rustig bezit onzer prachtige koloniën, waarmede Neerlands bloei en welvaart zoo nauw zijn verbonden.

De VOORZITTER. Namens de vergadering breng ik den spreker onzer aller dank voor zijne belangrijke rede. Wij hopen zeker allen dat de wensch, door hem ten slotte geuit, moge worden vervuld. Met veel talent heeft de geachte spreker de voordeelen eener Indische brigade uiteengezet. Zijne voordracht had nog te meer waarde, omdat zij niet enkel de vrucht is van theoretische beschouwingen, maar ook voornamelijk berust op de practijk, in Indië opgedaan.

De vergadering wordt thans voor eenige oogenblikken geschorst, om straks de gelegenheid te openen tot het voeren van debat.

De werkzaamheden hervat zijnde, worden de bernaadslagingen geopend naar aanleiding der gehouden voordracht.

De heer VAN ZUYLEN. In het begin der voordracht heb ik mijn best gedaan om enkele aantekeningen te maken, met het doel om daarna ook mijne meening te doen kennen omtrent het zoo gewichtig onderwerp door den geëerden spreker behandeld, maar bij den grooten omvang dien zijne rede genomen heeft, was het mij niet mogelijk goed den draad te volgen en tevens categorisch alles op te teekenen wat eene nadere bespreking wenschelijk maakte. En toch zou ik tot die nadere bespreking wel de gelegenheid willen hebben en ik houd mij aanbevolen, wanneer mij later de tijd zal kunnen worden gegeven, om de quaestie der Indische brigade ook in de bijzonderheden te behandelen en ze te beschouwen uit een eenigszins ander oogpunt dan zulks thans door den heer Borel is geschied.

Niet dat ik veel nieuws omtrent deze zaak zal kunnen zeggen; zij is toch, sedert zij in 1873 door den Minister Fransen van de Putte voor het eerst op het tapijt werd gebracht, van verschillende zijden reeds bekeken en besproken; het vóór en tegen is genoegezaam bekend.

Er zijn hier echter heden avond verscheidene bijzonderheden ter sprake gebracht, waaromtrent het wel der moeite waard kan geacht worden ook de opinie der andere zijde te hooren, en uit het een met het ander op te maken wat er *tegen* het hoofdenkbeeld eener Indische brigade aan te voeren is.

Zonder nu echter in al die bijzonderheden te treden, wil ik toch een paar punten relevereren. In de eerste plaats ben ik de meening toegedaan dat, wanneer het Indisch leger eene *reserve* noodig mocht hebben, deze dan op het terrein zelf aanwezig moest zijn, waar zij natuurlijk in veel opzichten beter geoefend kan worden dan hier te lande. — Men zou die reserve dan geconcentreerd kunnen houden in een gezonde streek der bovenanden van Sumatra of van Java, waar ze, bij de goede toepassing die men tegenwoordig in Indië maakt van de leer der hygiëne, al even weinig aan verliezen zou zijn blootgesteld als hier, terwijl men op die wijze de versterking dadelijk nader bij de hand heeft om onmiddellijk dienst te kunnen doen waar het noodig is. Houdt men de brigade in het vaderland, dan kon het zeer goed kunnen voorkomen dat zij niet ter beschikking zal zijn op het oogenblik, dat men haar noodig heeft.

Het is dunkt mij, niet te betwijfelen dat de soldaat in Indië zal wennen aan klimaat, gewoonten, voeding en tal van andere dingen, die hem te velde bruikbaar maken; hij leert er het Maleisch, waarvan de kennis een bepaalde behoefte is om zich in alle omstandigheden te kunnen redden, en zoo zijn er veel andere voordeelen aan te halen, die alle de stelling bevestigen dat, wanneer het Indisch leger versterking behoeft, deze dan moet verkregen worden door uitbreiding der troepenmacht in de kolonie zelf.

In zijn voordracht heeft de heer Borel zelf één der hoofdbezwaren aangevoerd, die tegen eene speciale Indische brigade bestaan, nl. dat, wanneer die brigade er eenmaal zou zijn, zeer

veel Indische behoeften op krijgsg gebied steeds zouden worden afgewezen met het oog op die Nederlandsche macht, die in uitersten nood steeds gereed zou zijn op te treden.

Het bezwaar aanhalende, wordt echter die vrees door den heer Borel niet gedeeld, en ik geloof zeer gaarne dat wij gerust zouden kunnen zijn, wanneer het b. v. aan hem stond om in zoodanige gevallen te beschikken. Maar ik geloof aan den anderen kant dat, nu men op dit oogenblik zoo overal het woord *bezuiniging* hoort, men spoedig al de andere eischen die geld kosten, zou afwijzen onder het voorwendsel dat de uitmuntende Indische brigade er toch zou zijn als de nood aan den man komt.

Een derde punt van belang in de voordracht van den heer Borel is de versterking van het Nederlandsch element in het Indische leger. Dit is zeker zeer gewenscht, maar om dit doel te bereiken zal men een anderen weg moeten inslaan, door namelijk de toekomst van den oud-Indischen militair beter te verzekeren.

Zooals ik echter reeds in den aanvang mijner beschouwing heb gezegd, ontbreekt mij thans de gelegenheid om over al die punten in voldoende uitvoerige beschouwing te treden. Ik hoop echter in de gelegenheid te worden gesteld hierop nader terug te komen.

De Voorzitter. Ik ben het volkomen met u eens, dat het onderwerp zóo belangrijk is, dat eene afzonderlijke bespreking op eene nadere vergadering wel wenschelijk is. Ik vrees echter dat de spreekbeurten, voor dezen winter vastgesteld, dit thans niet meer zullen toelaten, zoodat de nadere behandeling dezer zaak dus tot het volgend leessaizoen zou moeten worden uitgesteld. Intusschen zijn door den vorigen spreker nu reeds eenige punten besproken; ik hoop dat anderen zijn voorbeeld zullen volgen en hun meening over dit gewichtig onderwerp kenbaar maken.

De heer VAN ROUVEROY. De geachte spreker van heden avond heeft uit iets, dat ik eenigo jaren geleden hier gezegd heb,

afgeleid, dat ik een voorstander zou zijn van de oprichting eener Indische brigade. Dit is minder juist. Ik heb integendeel gezegd, dat ik het Indische leger zoo sterk wenschte als noodig was, om aan alle eventualiteiten het hoofd te kunnen bieden. Ik ben vóór eene Indische brigade, doch niet hier te lande maar in Indië zelf. Ik spreek nu niet met het oog op den tegenwoordigen, exceptioneele toestand, maar op dien vóór den Atjeh-oorlog. Toen bestond daar feitelijk eene Indische brigade. In de drie hoofdplaatsen waren 8 à 9 complete veldbataljons, van 6 kompagnieën ieder, aanwezig. Men zal toch niet willen beweren dat die troepen bestemd waren om die plaatsen te verdedigen, maar wel om gezonden te worden waar het noodig was; zijn nu die bataljons niet voldoende, welnu men richte meerdere op. Er zijn op Java genoeg gezonde plaatsen, waar men nog bataljons kan plaatsen, zoodat men er ten allen tijde over kan beschikken.

Nu kan men wel — volgens het denkbeeld van den heer Van Zuijlen — een geheel geformeerde brigade oprichten, doch het zou altijd in Indië moeten zijn; ten eerste omdat het noodig is voor de acclimatatie, en ten tweede omdat men hier het terrein mist voor de oefeningen, waarop de troepen gebezigd moeten worden.

Ik zie echter niet veel voordeel in eene geformeerde brigade. Men zou die toch niet altijd als zoodanig kunnen gebruiken. Er zijn expeditiën van één, van twee, drie of meer bataljons, naar gelang van de behoefte. De brigade zou dus toch versnipperd moeten worden, en het zou zeer te bezien staan of zij wel bij eenige gelegenheid in haar geheel zou kunnen blijven.

Nu is het wel mogelijk dat men door de schoone vooruitzichten, die bij eene Indische brigade hier te lande geopend worden, genoegzaam vrijwilligers zou krijgen, maar dat zou ook voor het Indische leger kunnen geschieden. Dit heeft o.a. voor eenige jaren plaats gehad, door den militair beneden den rang van officier aanspraak te geven op een minimum gagement reeds na 12 jaren Indische dienst, en dat bij langeren dienstdtijd tot een maximum te verhoogen. Hiernaan schijnt echter weinig algemeene bekendheid gegeven te zijn.

Wat aangaat de vergelijking tusschen de soldijen hier te lande en in Indië, dan dient dat te geschieden na aftrek van hetgene in de menage verteerd wordt, en dan valt dit uit in het voordeel van den Indischen soldaat. Ik laat in het midden of dit voldoende is, doch geloof toch dat er nog veel kan gedaan worden, om de werving voor het Indische leger beter te maken.

Toen ik in 1867 den wensch uitte, om hier een korps op te richten van soldaten, die in Indië gediend hadden, was het mijne bedoeling, om voor deze de dienstneming aantrekkelijker te maken dan bij het werfdepot te Harderwijk; niet om daaruit eene Indische brigade te vormen.

De heer ROOSEBOOM. Na het applaus der vergadering en na de woorden door den Voorzitter gesproken, zal het zeker onnoodig zijn hier nog mijne ingenomenheid te betuigen met het onderwerp door den geachten spreker behandeld. Ik geloof niet dat er een onder ons is, die niet getroffen is geworden door de innige overtuiging, die uit de woorden van den heer Borel sprak. Ik geloof ook, dat allen het eens zijn omtrent de wenschelijkheid van de oprichting eener Indische brigade; maar de hoofdvraag blijft, waar deze gevestigd moet zijn?

Door den heer Van Zuylen is zooeven gewezen op de motieven door den heer Borel aangevoerd voor het houden der Indische brigade in Nederland. Ik geloof echter dat een belangrijk motief daarbij vergeten is, n.l. de quaestie der verdediging van ons vaderland, en juist hierin ligt een hoofdreden om de Indische brigade hier te lande gevestigd te houden.

Wie zich ooit den toestand heeft voorgesteld van een oorlog met onzen oostelijken nabuur, heeft daarbij zeker aan de noodzakelijkheid gedacht om onmiddellijk een gedeelte onzer infanterie beoosten den IJssel te zenden, ten einde als soutien te dienen voor onze eigen cavalerie en de vijandelijke ruitery op te houden. Thans zal men hiertoe moeten nemen infanterie, waarbij de met onbepaald verlof zijnde miliciens niet zijn opgekomen, en niet noodig zal het zijn, er op te wijzen, welk een

storenden invloed eene zoodanige handelwijze op het moeilijke werk der mobilisatie zou hebben.

Neemt men bovendien eens aan, dat in tijden van spanning Duitsche troepen, mogelijk tot het houden van vredesmanoeuvres, op onze oostelijke grenzen zijn saamgetrokken, bijv. bij Cranenburg, dan kunnen zij in één nacht over de Waal trekken. Dit zal echter niet mogelijk zijn, wanneer zij troepen tegenover zich vinden. Ik geloof dat dit een belangrijk motief is, om de Indische brigade hier te lande te houden.

Men vergeete ook niet, dat de oorlogschepen van vreemde natiën onze havens en reeden kunnen binnenloopen. Wanneer zij in vollen tijd van vrede voor de reede van den Helder komen, zal men dien schepen zeker den toegang niet weigeren; ook niet, wanneer wij reeds in gespannen toestand verkeerden. Maar wat zullen wij nu in den Helder tegen den vijand kunnen overstellen, wanneer onmiddellijk na de oorlogsverklaring de vijandelikheden mochten beginnen? Men vergeete daarbij niet wat in 1807 met Kopenhagen is geschied. Engeland verkerde in vollen vrede met Denemarken en toch werd Kopenhagen door de Engelsche schepen beschoten, alleen omdat Denemarken niet bereid was zijne vloot goedschiks aan Engeland in bewaring te geven.

Wij moeten niet afhankelijk zijn van de edelmoedigheid onzer oostelijke naburen; wij moeten steeds waken tegen verrassingen.

De heer Borel heeft gesproken van Haarlem als garnizoen voor de Indische brigade. In verband met het door mij opgemerkte, geloof ik niet dat dit de geschiktste plaats is. Het hoofddoel der brigade zal natuurlijk moeten zijn voor Indië, maar wij kunnen toch ook belangrijk profijt van die brigade trekken.

Ik stel mij bijv. voor dat de Indische brigade zou kunnen bestaan uit 4 bataljons infanterie, elk van 4 compagnieën, en 2 compagnieën vesting-artillerie. De verdeeling zou nu zóo kunnen plaats hebben: een compleet bataljon in Arnhem; 3 compagnieën in Nijmegen en 3 in Zutphen; 1 compleet bataljon in den Helder. De overige compagnieën (2 infanterie en 2 artillerie) konden verdeeld worden over Hellevoetsluis en de forten bij IJmuiden en

den Maasmond. Ten aanzien van IJmuiden wensch ik er nog op te wijzen, dat de vijandelijke schepen dadelijk na de oorlogsverklaring daar kunnen binnenloopen, zoodat eene bezetting van het aldaar te bouwen fort ook in tijd van vrede alleszins noodig is.

Nu weet ik wel, dat men mij zal tegenwerpen dat de Indische brigade in Indië noodig kan zijn. Maar dan zou het al zeer toevallig zijn, wanneer op hetzelfde oogenblik de troepen in Nederland en in Indië noodig zouden wezen. Men vergete bovendien niet, dat de Grondwet toelaat in *buitengewone omstandigheden* de militia of een gedeelte daarvan op te roepen. Moet nu een gedeelte der Indische brigade om buitengewone omstandigheden naar Indië vertrekken, dan kan men zoo noodig dadelijk de in de gelederen ontstane gapingen tijdelijk door opgeroepen militia vullen, totdat weder meer vrijwilligers aangenomen zijn.

Nu nog een woord over de door den heer Borel besproken verliezen van onze troepen in Indie. Bedrieg ik mij niet, dan heeft de geachte spreker zelfs het verlies van 30% voor de kustplaatsen genoemd. Voorzeker kan dit aantal bij uitzondering bereikt zijn, maar toch zou ik wenschen op te merken dat, wanneer men in het Indisch Militair Tijdschrift (1874 No. 9 en 10) den sterftestaat van 1850—1873 nagaat, men zal zien, dat de gemiddelde sterfte van Europeanen in de binnenlanden bedroeg $4\frac{2}{3}\%$ en op de kustplaatsen $7\frac{1}{3}\%$; dus lang niet het hooge sterftecijfer door den heer Borel aangegeven. Het is waar, de sterfte bij de expeditie van 1827 was buitengewoon groot; maar vrij algemeen acht men de oorzaak daarvan hierin gelegen, dat de troepen onmiddellijk aan den oorlog moesten deelnemen. Het bewijs daarvan vindt men eenigermate in de tweede expeditie der jagers van Krieger. Die troepen kwamen op Java aan, toen de oorlog tegen Diepo Negoro geëindigd was en bleven één jaar op dat eiland, alvorens aan eene expeditie deel te nemen. Daarna vertrokken 3 compagnieën naar *Sumatra*; hardnekkig hebben zij nagenoeg voluit twee jaren tegen de Padri's gevochten, en na een verblijf van drie jaren in Indië was de helft van het korps nog present. Ik weet nu wel dat de helft verlies nog groot is, maar bij expeditionnaire afdeelingen worden steeds veel verliezen geleden. Aan wien is het bekend hoe weinigen van de 2000

Belgische Zouaven, die in 1864 onder Van der Smissen naar Mexico zijn getrokken om Keizer Maximiliaan bij te staan, zijn teruggekomen? Wij gelooven het hoog te schatten, als wij aannemen dat er van de 2000 man 200 hun vaderland hebben weer gezien. In elk geval waren de verliezen bij de jagers van Krieger veel geringer dan bij de expeditie van 1827.

Er zijn nog eenige andere punten, waarop het wel der moeite waard was de aandacht te vestigen, doch het zou te veel tijd vorderen thans alles stuk voor stuk te behandelen.

Wat de kosten betreft, zoo geloof ik ook dat deze hier minder zullen zijn dan in Indië, doch eenigszins in tegenspraak hiermede is wel het gezegde van den heer Borel, dat de soldaat in Indië nog iets minder soldij heeft dan hier te lande. Dit is waar, maar men vergete niet dat hier de soldaat zijne eigen voeding van zijne soldij moet betalen, terwijl op de Indische begrooting eene belangrijke som voor administratie-kosten is uitgetrokken.

Ten slotte herhaal ik, dat naar mijne meening het een hoofdbeginsel moet zijn dat de Indische brigade hier gevestigd blijft, voornamelijk om van haar nut te kunnen trekken bij een eventuele verdediging des lands. Bij die brigade moeten dan ook volstrekt geen vreemdelingen worden toegelaten.

Voor de vreemdelingen en hen die verlangen onmiddellijk naar Indie te vertrekken, wensch ik het koloniaal werfdepot te behouden. De andere manschappen moeten in gewone tijden minstens één jaar bij de Indische brigade vertoeven alvorens naar Indië te gaan; het voordeel hiervan zal zijn dat men voortaan geen soldaten meer tegen den vijand zal behoeven aan te voeren, die nog nimmer een geweer hebben afgeschoten.

De heer ROBIDÉ VAN DER AA. Ook ik zou gaarne wenschen, dat dit interessant punt later nog eens het onderwerp van debat in deze vergadering moge uitmaken. Als niet deskundige wensch ik niet over de mogelijkheid en doelmatigheid der Indische brigade te spreken. Alleen wensch ik als voorbereiding voor een nader debat enkele punten van detail te behandelen uit een historisch en politiek oogpunt.

Allen in deze vergadering, die het voortreffelijk werk van den heer Borel over onze vestiging in Atchin hebben gelezen, hebben daaraan zeker het onderwerp van dezen avond vastgeknoopt. De spreker heeft zich daarvan echter losgemaakt en ik acht dit zeer gelukkig, omdat de Indische brigade alleszins een afzonderlijke bespreking verdient, zonder daarbij de netelige quaesties over de tactiek in den laatsten oorlog op te rakelen.

De heer Borel heeft ons gevraagd — nadat hij er op gewezen had, hoezeer het Indische leger door den voortdurenden oorlog in Atchin verzwakt is wat er zou gebeuren, wanneer thans een opstand op Java zou uitbreken? Dit ware zeer zeker verschrikkelijk, maar is er tegenwoordig naar menscheelijke berekening eenige vrees, dat een opstand over geheel Java zich zou uitbreiden? Onmogelijk is het zeker niet, maar waarschijnlijk is het nog veel minder. Zeer zeker zouden wij met het voortreffelijkst leger het niet tegen een algemeenen opstand van 20 millioen inlanders kunnen volhouden, evenmin als Engeland dit zou kunnen in Britsch-Indië. Dit is juist het eigenaardige kenmerk van zulke veroveringskoloniën, dat de Europeesche volken (de verhouding tusschen Engeland en Britsch-Indië is relatief dezelfde als die tusschen Nederland en Ned. Indië) in staat zijn, minder ontwikkelde volken met geringe macht te overheerschen. Men moet dus die vraag niet zoo stellen als door den heer Borel geschied is; want dan geldt het antwoord: als de hemel invalt, zijn wij allen dood.

Er is nog een ander punt, dat ik uit de rede van dien spreker moet relevceeren. Het is mogelijk, dat mijn geheugen mij bedriegt. Maar ik wensch toch wel te weten wanneer de idee eener Indische brigade het eerst als onderwerp van debat in de Staten-Generaal is behandeld. Was dit een gevolg van de gebeurtenissen op Atchin? Ik geloof het niet. Ik meen dat dit onderwerp reeds is besproken in den herfst van 1872 bij de behandeling der Indische begroting van 1873, dus lang voor iemand dacht aan een oorlog met Atchin. Ik meen mij te herinneren, dat de geheele idee van een Indische brigade het stokpaardje was van den heer De Roo van Alderwerelt, en dat het hoofddoel daarvan was de wensch, bij een eventueelen oorlog

in Europa een corps beschikbaar te hebben, dat uit Indisch geld betaald zou worden, zoolang men er hier geen gebruik van maakte.

Toen nu na de eerste expeditie tegen Atchin krachtig op versterking van het Indische leger werd aangedrongen, kwam de Indische brigade meer op den voorgrond. Uit vrees dat men geen voldoende suppletie-troepen zou hebben, om in de onmiddellijke behoefte te voorzien, werd na de eerste maatregelen van voorbereiding de zaak weer op den achtergrond geschoven.

Ik moet nog wijzen op een ander punt van belang: de argumenten ter bestrijding der Indische brigade, ontleend aan het treurig lot der afdeeling van 1827. Ik ben het met den spreker eens, dat deze treurige gevolgen door meer voorzorgen hadden kunnen worden voorkomen. Doch er werd bijgevoegd, dat dit korps van 3000 man in betrekkelijk korten tijd werd samengesteld. Men zou hieruit tot het besluit kunnen komen, dat dit nu even gemakkelijk zou gaan. Maar dan vergete men niet, dat wij in 1826 nog met België vereenigd waren. Nu weet ik niet hoeveel Zuid-Nederlanders er onder die 3000 man waren, maar zeker is het, dat het koninkrijk der Nederlanden sedert de helft kleiner is geworden, terwijl ons koloniaal bezit is vergroot, zoodat de verhouding tusschen moederland en koloniën een geheel andere is dan in 1826. Hier kan men wel tegenover stellen de afdeeling van Cleerens, in 1835 aangeworven, maar dan vergete men niet, dat dit was kort na den tiendaagschen veldtocht, en dat men na iederen oorlog gemakkelijk vrijwilligers kan verkrijgen. Daarom zijn er thans onder het groot aantal vreemde soldaten in het Indische leger — inderdaad een bedenkelijk verschijnsel — zooveel Franschen en Belgen, terwijl in vorige jaren meest Zwitsers en Duitschers werden aangeworven.

De heer SMITH. Mijnheer de President, ik kan niet zeggen ooit eene diepe studie te hebben gemaakt omtrent de quaestie der Indische-brigade: desniettemin heb ik er wel mijne gedachten over laten gaan, en ik wil wel verklaren dat ik tot op dezen avond er een soort van tegenstander van was.

Nadat evenwel de heer Borel een groot gedeelte van zijne

voordracht gehouden had, was ik tot een ander gevoelen gebracht, en stelde ik mijzelven de vraag, of het niet mogelijk zou zijn, op eene eenvoudige wijze tot de oprichting eener Indische-brigade te komen, door het korps mariniers belangrijk uit te breiden.

Daarop hoorde ik eenigszins tot mijne verwondering door den heer Borel aan dat korps eene minder gunstige hoedanigheid toeschrijven, die hij noemde halfslachtigheid, terwijl ik daarentegen steeds van meening was, dat dit korps eene zeer goede hoedanigheid bezat, die ik, in tegenoverstelling, op dit oogenblik niet beter weet uit te drukken dan door het woord dubbelslachtigheid.

De mariniers die aan boord leven, krijgen in zekere mate de capaciteit van den matroos, en deze komt den infanterist zeker altijd zeer te stade.

Mijns inziens zijn er dus voordeelen aan het bezigen van het korps mariniers verbonden; en daarom zou ik gaarne van den heer Borel vernemen, welke de nadeelen zijn waardoor dat korps minder geschikt zijn zou om te worden geformeerd tot eene Indische-brigade. De officieren, het kader, de minderen, komen allen bij afwisseling in Indië; zij leeren daar de taal van het volk spreken, hetgeen stellig een belangrijk voordeel is voor een leger in Indië werkzaam, en zij leeren daarbij ook de eigenaardige toestanden van land en volk kennen, hetgeen als een zeer belangrijk voordeel moet beschouwd worden voor een troep die naar Indië gezonden wordt, ten einde aldaar aangekomen dadelijk werkzaam op te treden.

Wat de oefeningen betreft, wil ik gelooven dat de mariniers nu eenigszins achterstaan bij de infanterie; zij zijn te veel versnipperd om de oefeningen regelmatig te doorloopen. Dit nadeel valt echter weg, zoodra het korps belangrijk wordt uitgebreid. Dan kunnen alle oefeningen met regelmaat plaats hebben, en ik vermeen dat, zoodra dit het geval zal zijn, een gedeelte van het korps altijd geschikt zal wezen om dadelijk naar Indië te worden gezonden en daar met kracht in het open veld op te treden.

De noodzakelijkheid tot de oefening der Indische brigade in

Indië zie ik niet in; deze kan, dnukt mij, even goed in Nederland plaats hebben.

De heer ELAND. Een kort woord slechts. De zaak, heden avond besproken, ontmoet hier en daar veel tegenstand; ik meen echter dat deze reeds voor een groot deel zou worden gebroken, wanneer men er toe kon komen om eene brigade voor *Indië* op te richten, zonder daaraan den naam van *Indische* brigade te geven. In het algemeen moet wel is waar aan den naam niet veel gehecht worden, doch hier is een bijzonder geval, omdat men, wanneer het korps eenmaal als *Indische* brigade te boek staat, gevaar loopt, het op het eerste alarmeerende bericht geheel of gedeeltelijk te zien inschepen, terwijl het naar mijne meening alleen moet dienen tot versterking in gevallen van hooge noodzakelijkheid.

Van het oogenblik dat de persoonlijke dienstplicht zal zijn ingevoerd, zullen wij vermoedelijk meer vrijwilligers krijgen. Wij zouden dan in de gelegenheid zijn, die vrijwilligers grootendeels van het militie-leger af te zonderen. Volgens de thans bestaande wetten kan men deze personen in een oorlog buiten Europa doen optreden, en zij zijn het dan ook, die ik in tijden van werkelijk gevaar voor onze bezittingen naar *Indië* zou willen zenden. Zodoende zouden wij feitelijk een *Indische* brigade vormen zonder den naam er van.

Door de vrijwilligers tot één korps te vereenigen en ze te kazerneeren op de plaatsen, door den heer Rooseboom aangegeven, zou men ze dus in de eerste plaats kunnen bezigen tot verdediging van ons eigen land, terwijl men ze tevens zou kunnen gebruiken tot tijdelijke versterking van het leger in *Indië*.

In het bezwaar van den heer Van Zuylen, dat de troepen hier niet zoo goed als in *Indië* kunnen geoefend worden, kan ik wel eenigszins deelen. Maar — en de spreker van heden avond heeft het reeds opgemerkt — het is toch ook gebleken, dat reeds het optreden op zeker oogenblik van een groote macht, een zeer groot moreel effect kan te weeg brengen, en zodoende wordt dus het doel toch bereikt.

Richt men de zaak zóó in, dan bereikt men alzoo een dubbel

doel, en men voorkomt alle nadeelen, verbonden aan het bestaan van eene brigade in Nederland, welke den naam van Indische draagt.

De heer VAN ZUYLEN. Het zij mij vergund nog een oogenblik het geduld der vergadering in te roepen, vooral omdat ik van de mij aangeboden gelegenheid om in den volgenden winter op de zaak terug te komen geen gebruik zal kunnen maken; ik zal dan waarschijnlijk in Indië terug zijn.

Ik wensch daarom nog nader te behandelen het punt zooeven door den heer Eland aangeroord, eene hoofdquaestie waarop ik reeds gedurende de pauze de aandacht van enkele leden heb gevestigd. Wanneer alles zóó geregeld kan worden, als door dien spreker is aangegeven, dan is het immers volstrekt niet noodig een afzonderlijke brigade te vormen, bestemd als reserve voor het Indische leger; wij kunnen dan hebben een korps Nederlandsche vrijwilligers, dat hier dienst kan doen en dat, wanneer het noodig mocht zijn, volgens de bestaande wettelijke bepalingen ook naar Indië zal kunnen worden gezonden.

De directe aanvulling van het Indische leger moet echter in Indië zelf gevormd worden, maar de heer van Rouveroy heeft mijne bedoeling niet goed begrepen, wanneer hij meent dat ik zelfs die aanvulling zou willen vormen tot een afzonderlijk korps, dat ergens bij elkander zou worden gehouden; ik zeide alleen dat, „als men eene bepaalde Indische reserve-brigade wilde hebben, dat men die dan in Indië moest legeren”. — Het op compleet houden onzer Oostindische troepen moet echter op andere wijze geschieden, en de grondslag daartoe is reeds gelegd. Toen in 1873 de oorlog met Atjeh uitbrak, waren er geen behoorlijke depôts in Indië en het eene veldbataljon moest worden gedesorganiseerd om het andere te vormen. Sedert heeft men echter vier depôt-bataljons opgericht, die gelegerd zijn in gezonde streken en waar men de recruten leenzendt om geoeffend te worden, om daarna als volkomen bruikbare soldaten naar de veldbataljons te worden gezonden. Die regeling is goed, en wanneer daarbij nu nog mocht komen betere zorg voor de kleeding, betere betaling van den soldaat, vooral na

het einde van zijn dienstdtijd, dan zal het Indische leger spoedig weêr zijn wat het was. In Nederland kan men dan zorgen voor een brigade, die in geval van hoogen nood optreedt, en alles zal, dunkt mij, zoo goed zijn als wij het kunnen wenschen.

Wat de opmerking van den heer Smith betreft omtrent de plaats van de oefening, wensch ik er op te wijzen, dat men toch zeker later de beste diensten van de manschappen kan verwachten, wanneer zij gevormd worden op het terrein zelf, waar men ze gebruiken moet. Zelfs voor den infanterist acht ik de opleiding in Indië van belang, maar ze is dat nog meer voor de hulpwapens; daarvoor is ze zeker een hoofdvereischte. Ik heb dit als kommandant van het toen pas opgerichte korps mineurs en sappeurs zelf ondervonden; van de uit Nederland gezonden manschappen, hoe bekwaam ze ook waren als geniesoldaat, kon ik eerst na zes maanden tijd goede diensten verkrijgen. Ze hadden zich eerst moeten leeren bedienen van de middelen, die het tropenland oplevert.

De heer BOREL. Met genoegen heb ik uit de discussie gehoord, dat de verschillende sprekers het over 't algemeen eens zijn met het gronddenkbeeld der oprichting eener afzonderlijke brigade. Dit is de hoofdzaak, en het zou mij ook verwonderd hebben, wanneer men het tegenovergestelde beweerd had, daar ieder leger toch eene reserve moet bezitten.

Aangenomen dus dat er ook voor het Indische leger een reserve moet bestaan, zoo blijft de vraag over: Waar moet deze gevestigd zijn; in Indië of in Nederland?

In mijne voordracht heb ik op den voorgrond gesteld, dat men met de oprichting der brigade een tweeledig doel voor oogen moet hebben: de verdediging van ons land en de versterking van onze strijdkrachten in Indië, in tijden van nood.

Wordt nu de brigade in Indië gevestigd, dan zal zij ook alleen dáár dienst kunnen doen, terwijl, zooals de heer Rooseboom terecht heeft gezegd, bij hare vestiging hier te lande men onmiddellijk de beschikking zal hebben over een korps vrijwilligers tot afwering van vijandelijke cavalerie, die onze oostelijke

grenzen overschreden heeft en met snelheid tot aan den IJssel mocht willen doordringen. Zoo noodig, kan de brigade toch spoedig genoeg naar Indië worden gezonden.

Nu erken ik gaarne dat het in sommige opzichten voordeel zou zijn, het korps in zijn geheel in Indië te hebben. Maar men vergeet niet dat het moeielijk zal zijn, daar het korps op de vereischte sterkte te houden, terwijl er daarentegen meer uitzicht bestaat dat het aantal vrijwilligers bij eene vestiging van het korps hier te lande steeds voldoende zal zijn.

Wat de quaestie der tractementen betreft, zoo blijf ik het zeer wenschelijk achten, dat de soldijen der mindere militairen in Indië, vooral te velde, worden verhoogd. Aangenomen dat dit geschiedt, dan zal het des te meer uitkomen dat de brigade niet zooveel zal kosten waanneer zij in Nederland, als wel waanneer zij in Indië verblijf houdt.

Door den heer Van Zuylen is als een nadeel voor het houden der brigade hier te lande gewezen op het feit, dat men, wanneer ons land in oorlog verkeerde, misschien niet over de brigade voor Indië zou kunnen beschikken. Dit is waar, maar in mijne voordracht heb ik meer bijzonder het oog gehad op binnenlandsche onlusten in Indië. Het geval van oorlog aldaar met eene buitenlandsche mogendheid heb ik buiten beschouwing gelaten, want ook al hadden wij de brigade in Indië, dan nog zou zij ons tegenover een overmagtigen vijand, bijv. Engeland, Frankrijk of Amerika, niet voldoende kunnen helpen. Op den duur zouden wij het toch moeielijk kunnen volhouden.

In een dergelijk geval zou men veel meer gebaat worden door eene krachtige marine en vooral door enkele groote pantserschepen, die den vijand het naderen van de kust en het débarqueeren van troepen onmogelijk of althans zeer bezwaarlijk moeten maken.

De heer Van Rouveroy is opgekomen tegen hetgeen ik gezegd heb omtrent eene vroeger door hem in deze Vereeniging uitgesproken meening. Ik kan hierop alleen antwoorden, dat ik mijne gegevens geput heb uit het verslag der toen gehouden bijeenkomst. In dat verslag staat vermeld, dat de heer Van Rouveroy zich verklaard heeft voor het hebben van een korps in Neder-

land, dat steeds beschikbaar zou zijn om naar Indië te worden gezonden. Heeft de heer van Rouveroy dit nu niet bedoeld, dan trek ik gaarne mijne aanhaling dienaangaande in, maar dan is het verslag ook onjuist.

Dat het leger in Indië goed georganiseerd en steeds voldoende sterk moet zijn, om een tijdlang aan alle gebeurlijkheden het hoofd te kunnen bieden, is natuurlijk; het is de grondslag van mijn geheele betoog. Maar die sterkte moet niet overdreven zijn, en dit is te meer onnoodig, wanneer men zorgt eene reserve te hebben, waarover men in geval van dringenden nood kan beschikken. Het is toch onmogelijk in Indië steeds een leger van bijv. 50000 man op de been te houden; dit zou onze financiële krachten verre te boven gaan, daar gelaten nog de moeilijkheid om het alsdan vereischte grooter getal Europeesche (Nederlandsche) soldaten te verkrijgen.

Met den heer Rooseboom ben ik het in hoofdzaak eens. Ik wensch ook dat de brigade vooral zal dienen tot verdediging van ons vaderland, en dat men haar zal kunnen gebruiken daar, waar dit het eerst en het meest noodig is.

Wat Haarlem betreft als garnizoensplaats voor de brigade, daaraan hecht ik volstrekt niet. Het is mij onverschillig waar dit korps geplaatst wordt; de hoofdzaak is, dat het tot stand komt.

Wil men de brigade vestigen in Arnhem of in Nijmegen, het is mij wel; natuurlijk zal de meest geschikte plaats moeten gekozen worden.

Ook ik wensch dat de vreemdelingen uit de brigade worden geweerd.

Ik ben voorts van meening, dat het goed zou zijn om de twee jaren een deel der brigade naar Indië te detacheren, zoodat na verloop van zes jaren het geheele korps daar zou geweest zijn. Het eerste jaar zou men de troepen kunnen legeren in de Padangsche Bovenlanden of in de koele bergstreken van Java, het tweede jaar te Batavia of Meester-Cornelis. Zij, die het verlangen, zouden dan kunnen overgaan bij het Indische leger, terwijl de anderen weder naar Nederland zouden worden gezonden.

Dit zou ook een middel zijn om meer vrijwilligers te krijgen. Het vooruitzicht om geruimen tijd, en wel minstens 6 jaren,

in Indië te moeten blijven, is niet zeer uitlokkend; maar voor twee jaren wil men zich wel verbinden. Er zijn toch velen, die wel eens een zeereis willen maken en het prachtige land daar willen bezoeken. Bevalt het hun, dan blijven zij er; zoo niet, dan keeren zij spoedig terug.

Wat de heer Rooseboom omtrent de sterfte heeft gezegd, is in zekeren zin juist; het korps van 1826 heeft gedurende $2\frac{1}{2}$ jaar voortdurend in oorlogstoestand verkeerd, en nu is het zeer natuurlijk, dat de verliezen grooter moesten zijn dan in gewone omstandigheden. De verliezen werden toen bovendien te meer gevoeld, omdat het korps niet werd aangevuld.

Door den heer Van der Aa is de politieke zijde van het vraagstuk aangeroerd. Hij vroeg o. a.: Is een opstand op Java mogelijk? Ik — antwoord: Ja, waarom niet? Men kan niet weten wat de toekomst zal opleveren, en hetgeen eenige jaren geleden gebeurd is te Becassi in de buurt van Meester-Cornelis en vroeger in Cheribon, zijn geen gunstige teekenen; ook is de Java-oorlog van 1825—1830 nog lang niet vergeten.

Nu geef ik gaarne toe dat, wanneer het geheele eiland in opstand kwam, wij moeielijk den stroom zouden kunnen tegenhouden. Maar men bedenke wel dat een opstand op Java zich vermoedelijk slechts tot sommige gedeelten zal uitstrekken, vooral wanneer men doeltreffende maatregelen neemt om dien zooveel mogelijk te localiseeren. Wij moeten daartoe steeds zorgen dat er voldoende troepen zijn om overal onmiddellijk met kracht te kunnen optreden. In 1825—1830 bleef het grootste gedeelte der bevolking van Java op onze hand.

Dit was ook in 1857 het geval in Britsch-Indië. Ook daar kon men den opstand onderdrukken, omdat deze zich niet onder de geheele bevolking had uitgebreid. Het was meer een militaire opstand onder de Cipayers.

Door den heer Van der Aa is verder gevraagd wanneer de zaak der Indische brigade officieel het eerst bij de Volksvertegenwoordiging is ter sprake gebracht. Dit is geweest in Mei 1873, dus na den ongelukkigen afloop der eerste expeditie tegen Atehin. Men mag dus aannemen, dat het voorstel van den Minister Frausen van de Putte een gevolg was van de tijdsomstandigheden.

Er werd uit Indië dringend om versterking gevraagd, en de Regeering meende toen dat buitengewone maatregelen moesten worden genomen.

De heer Van der Aa heeft er ook terecht op gewezen, dat wij in 1826 nog met Zuid-Nederland waren vereenigd, zoodat toen de bevolking sterker en het dus gemakkelijker was vrijwilligers te krijgen.

Maar als men nagaat dat in die 50 jaren onze bevolking zeer aanzienlijk is toegenomen, dan zal daarin wel eenige compensatie kunnen gevonden worden voor het gemis der bevolking van België.

Ik geloof dan ook dat een 3- á 4000-tal vrijwilligers voor de brigade wel altijd zal te verkrijgen zijn.

Door den overste Smith is gesproken over het korps mariniers. Het doet mij veel genoegen, dat die geachte spreker, die met een vooroordeel tegen de brigade in de vergadering is gekomen, thans verklaard heeft, naar aanleiding van hetgeen ik gezegd heb, in vele opzichten van gevoelen te zijn veranderd.

Wat echter de bruikbaarheid van het korps mariniers betreft, zoo kwam de heer Smith op tegen mijne uitdrukking van halfslachtigheid. Juist de *dubbelslachtigheid* van dat korps beschouwde hij als een voordeel. Ik wil over de woorden niet twisten, maar wanneer ik de uitdrukking halfslachtigheid heb gebezigd, dan was dit omdat het korps mariniers eigenlijk voor de helft is zeemacht en voor de andere helft landmacht. En nu geloof ik dat, wil men troepen goed oefenen en tot degelijke infanterie opleiden, zij niet voor een groot gedeelte op schepen verspreid moeten wezen, maar aan den wal vereenigd behooren te zijn. Al hetgeen de mariniers op de schepen doen en leeren, is voor hen als infanterie-korps van weinig of geen nut. Kon men nu echter dat nadeel wegnemen en de mariniers uitsluitend aan den wal bezigen, dan was er zeker alles voor, om dat korps als kern voor de brigade vrijwilligers te doen dienen.

Het zou dan niet meer onder de bevelen van den Minister van Marine, maar steeds ter beschikking moeten staan van het Departement van Oorlog of dat van Koloniën.

Omtrent hetgeen de heer Eland heeft gezegd, wensch ik op

te merken dat ik aan den naam van het op te richten korps vrijwilligers niet hecht. De hoofdzaak is, dat het beoogde doel worde bereikt.

Wanneer men, volgens hetgeen de heer Eland verder gezegd heeft, van het recht gebruik wilde maken om de vrijwilligers, die thans bij ons leger dienen, naar Indië te zenden of hen willekeurig bij de brigade te plaatsen, dan is het zeer de vraag of men in het vervolg nog vrijwilligers zou verkrijgen.

Ik geloof dit niet; velen zullen wel bij het korps willen dienen, maar men moet hen bij die keuze geheel vrij laten, zoodat niemand tegen zijnen wil naar Indië behoeft te gaan. Ik meen dat men de dienstneming zooveel mogelijk moet bevorderen door de voorwaarden zoo gunstig en gemakkelijk mogelijk te stellen.

Ik geloof hiermede in hoofdzaak de verschillende sprekers te hebben beantwoord.

De heer VAN ZUYLEN. Nog een kort woord, Mijnheer de Voorzitter. Na al de verschillende sprekers gehoord te hebben, na de repliek van den heer Borel en ook na de politieke en historische beschouwingen van den heer Van der Aa, geloof ik eigenlijk dat wij het allen met elkander eens zijn en dat onze meening de volgende is: „Er moet zijn een uitmuntend goed *Indisch leger*, geschikt voor zijn taak in gewone tijden en zelfs in buitengewone omstandigheden, wanneer men de Indische oorlogen zoo noemen wil.”

Daarbij moet men dan hebben eene afzonderlijke brigade in Nederland, die hoofdzakelijk zal dienen om in het moederland op te treden ter verdediging van de toegangen tegen een onverhoedschen aanval, terwijl aan de vrijwilligers, bij de brigade dienende, steeds zal herinnerd moeten worden, dat de afdeeling, zoo noodig, ook naar de Koloniën zal kunnen worden gezonden.

In hoofdzaak willen wij allen dus hetzelfde en de zaak komt eigenlijk geheel neer op eene financieele quaestie, de vraag n.l. *wie de kosten zal moeten betalen* voor de vrijwilligers-brigade, die den naam zal kunnen dragen van Indische, maar die in werkelijkheid in de eerste plaats Nederlandsche brigade zal zijn?

De heer ROOSEBOOM. Door den heer Van der Aa is gezegd, dat in het najaar van 1872 nog niemand dacht aan de mogelijkheid van een oorlog met Atjeh. Maar is dit zoo zeker? Ik meen dat, toen wij in 1872 die geschiedenis hadden met Deli, men er in Indië algemeen voor vreesde, dat Atjeh daaronder stookte.

Wat het denkbeeld van den heer Smith betreft, om het korps mariniers voor de Indische brigade te bestemmen, moet ik opmerken, dat voorzeker niemand er tegen zou hebben, indien men een zoo deugdelijk korps als de mariniers kon bestemmen als kern der Indische brigade. Maar officieel behooren de mariniers op de schepen, om deel uit te maken van de landings-divisiën. De Minister van Marine berekent de sterkte van het korps naar het aantal oorlogsvaartuigen, en hoewel men wel kan aannemen, dat die sterkte bij de nieuwe schepen voor dat doel te hoog is, zoo geloof ik toch dat men ongaarne de mariniers zou afstaan om daaruit eene Indische brigade te vormen.

Zeker is het waar, dat in Atjeh de mariniers, voor zoover mij bekend is, het eerst op groote schaal dienst hebben gedaan bij de landmacht. Maar zij hebben toen dan ook het karakter van mariniers verloren, en zijn meer geworden de *troupes de marine*, zooals men die heeft in Frankrijk en in de Fransche koloniën.

De heer ROBIDÉ VAN DER AA. Een kort woord slechts om den schijn te vermijden van onbeleefdheid jegens den heer Rooseboom. Ik durf volhouden dat ieder, die zich eenigszins met koloniale politiek bezig hield, in 1872 wist, dat wij met Atjeh op een gespannen voet waren, en dat de mogelijkheid van verwickelingen kon worden voorzien. Maar ik durf tevens volhouden, dat men in November 1872 noch in Europa, noch in Indië gedroomd heeft van den geweldigen oorlog, die zoo spoedig daarop is uitgebarsten.

Is nu evenwel waar, wat de heer Borel gezegd heeft over het tijdstip, waarop de Indische brigade werd voorgesteld, dan heeft De Roo gebruik gemaakt van de agitatie, door de Atjeh-berichten te weeg gebracht, om zijne denkbeelden der Indische

brigade te verwezenlijken (1). Ik ben het overigens eens met den heer Van Zuylen, dat het eigenlijk fond der quaestie gelegen is in de dubbeltjes-quaestie: wie zal het betalen, Nederland of Indië?

De heer SMITH. Het korps mariniers bestaat nu uit 2000 man, waarvan ongeveer de helft geplaatst is aan boord der schepen, terwijl de andere helft aan den wal dienst doet. Indien nu het korps uitgebreid wordt, blijven er dus zooveel meer aan wal; en hierdoor ontstaat nu wel het nadeel dat zij *minder* aan boord en *minder* in Indië komen: à tour de rôle komen ze er toch allen. Ik blijf dan ook gelooven, dat juist door de ondervinding, die aan boord en in Indië wordt opgedaan, het korps mariniers, indien het slechts naar behooren wordt uitgebreid, in de eerste plaats geschikt is voor eene Indische brigade.

De heer BOREL. De heer Van der Aa is zoo even geëindigd met het stellen der vraag: wie zal het betalen, Nederland of Indië? Ik geloof dat de oplossing zeer eenvoudig is. Zoolang het korps hier te lande verblijft en een onderdeel van *ons* leger uitmaakt, zullen de kosten door Nederland gedragen moeten worden. Van het oogenblik echter dat de brigade naar Indië wordt ingescheept, komen de kosten ten laste van de koloniale kas.

Den heer Smith wensch ik nog op te merken, dat wanneer de mariniers over de schepen verdeeld en alom verspreid zijn, men, bij plotseling opgekomen gevaar, noch voor hier te lande, noch voor Indië over hen zal kunnen beschikken.

De heer VAN ZUYLEN. Wanneer men de mariniers voor reserve-

(1) Bij nader onderzoek bleek mij inderdaad, dat de Indische brigade het eerst werd voorgesteld bij de in Mei 1873 ingediende wet tot verhooging der Indische begrooting. Uit de afzonderlijke nota des heeren De Roo van Alderwerelt bij het Voorloopig Verslag over dit wetsontwerp, kan ieder, die tusschen de regels weet te lezen, bespeuren, dat de toenmalige afgevaardigde uit Leeuwarden de intellectueele vader van dit ongeboren kind is.

brigade zou willen bestemmen, dan zullen toch nog steeds de artillerie, de genie en de cavalerie ontbreken; wij zouden dan alleen een infanterie-reserve-korps hebben.

De heer DOORMAN. Ik wensch alleen op te merken, dat meerdere zorg voor het belang van den zieken Indischen soldaat noodig is in het belang van het land. Voor vele Europeanen is het noodzakelijk herstel van gezondheid in Holland te zoeken. Dit geldt alzoo niet alleen voor de ambtenaren en de officieren, maar ook voor de minderen. Doch hoe is het lot van deze laatsten, als zij naar Holland gezonden worden? Uitgeput komen zij in Harderwijk aan en worden daar ontslagen, als afgekeurd voor den dienst. Wellicht met eenig gagement worden zij in de burgermaatschappij teruggezonden, zonder zich voldoende voeding, kleeding, woning en geneeskundige behandeling te kunnen verschaffen; vier zaken, waaraan zij in het bijzonder bepaald behoefte hebben. Bij de marine worden dergelijke personen bij aankomst in Holland op de wachtschepen geplaatst, zijn daar in gunstige conditiën voor hunne gezondheid, en herstellen voor een groot deel geheel, zoodat ze na betrekkelijk korten tijd weder naar de koloniën gezonden worden.

De oprichting van eene Indische brigade zou gelegenheid geven tot opname van herstel van gezondheid uit Oost-Indië geëvacueerde soldaten. Deze menschen zouden verzorgd, en veel kracht en zouden voor het vaderland blijven bespaard.

De heer VAN ZUYLEN. Hetgeen door den heer Doorman is aangegeven, is zeker een zeer belangrijk punt. Ik herinner daarbij echter dat bij de discussiën in de Tweede Kamer der Staten-Generaal in het najaar van 1874, toen de Indische brigade als memoriepost werd uitgetrokken, ook datzelfde punt ter sprake kwam. De toenmalige Minister van Koloniën verklaarde, dat de Regeering het belang daarvan niet uit het oog verloor, en dat met het oog daarop eene reorganisatie van het werfdepot te Harderwijk aan de goedkeuring der Volksvertegenwoordiging zou worden onderworpen, zoodra veranderde tijdsomstandigheden dit zouden toelaten. Wanneer dat gebeurt

en het werfdepot wordt daarbij geheel gebracht onder het Departement van Koloniën, waar het behoort, dan zou gemakkelijk voldaan kunnen worden aan hetgeen de heer Doorman wenschelijk acht.

De heer DOORMAN. Ik wensch er nog op te wijzen, dat bij de marine in één jaar van de 2500 Europeanen 238 door gemengde geneeskundige commissiën van de zee- en landmacht naar Holland zijn gezonden tot herstel van gezondheid.

De Voorzitter. Zoo niemand thans meer het woord verlangt, dan zal ik de discussiën sluiten. Het besproken onderwerp is zeer zeker een vraagstuk van zulk gewicht, dat daaraan later nog wel eene afzonderlijke bespreking mag worden gewijd. Onder dankbetuiging aan de geachte sprekers, die aan de discussiën hebben deelgenomen, sluit ik de vergadering.

A. L. W. SEYFFARDT.

Secretaris.

VERGELIJKEND OVERZICHT van het bedrag der dagelijksche soldijen van de onderofficieren en manschappen in Oost-Indië en hier te lande.

GRADEN.	INFANTERIE.		VESTING-ARTILLERIE.		CAVALERIE VELD- EN BERG-ARTILLERIE.		MINEURS EN SAPPEURS.		OPMERKINGEN.
	O. Indie.	Nederland.	O. Indie.	Nederland.	O. Indie.	Nederland.	O. Indie.	Nederland.	
Adjutant-Underofficier.	f 1,60	f 2,00	f 1,65	f 2,05	f 1,70	f 2,10	f 1,65	f 2,05	De vergoeding voor vivres, wanneer deze niet in natura worden genoten, bedraagt op Java, Madura, Padang en Padangsche bovenlanden 30 Cts. per dag; op de andere plaatsen van den Archipel is zij verschillend en wisselt zij tusschen 30 en 40 Cts. In Nederland ontvangt de militair alleen brood van Rijksweg of wel eene vergoeding daarvoor van 10 Cts. daags. In de gewone garnizoenen van Indië wordt even als hier te lande eene menage gehouden voor rekening der manschappen; te veld evenwel in den regel niet, zoodat de soldaat alsdan het volle bedrag zijner soldij behoudt.
Sergeant-Majoor en	» 1,25	» 1,75	» 1,30	» 1,80	» 1,35	» 1,90	» 1,30	» 1,80	
Opperrichtmeester	» 1,25	» 1,25	» 1,30	» 1,30	» 1,40	» 1,40	» 1,30	» 1,30	
Sergeant	» 0,90	» 0,90	» 0,95	» 1,00	» 1,00	» 1,10	» 0,95	» 1,05	
Wachtmeester en	» 0,90	» 0,80	» 0,95	» 0,90	» 1,00	» 1,00	» 0,95	» 0,95	
Fourier	» 0,80	» 0,80	» 0,90	» 0,90	» 0,66	» 0,75	» 0,55	» 0,53	
Trompetter	» 0,50	» 0,43	» 0,55	» 0,53	» 0,60	Cav. f 0,57 Art. » 0,65	» 0,44	» 0,38	
Korporaal en Korp.-tamboer.	» 0,37	» 0,34	» 0,41	» 0,43	» 0,45	» 0,45	» 0,41	» 0,43	
Tamboer en hoornblazer.	» 0,33	» 0,32	» 0,41	» 0,43	» 0,41	Cav. » 0,48 Art. » 0,48	» 0,37	» 0,38	
Cavalierist 1e kl.	» 0,33	» 0,32	» 0,41	» 0,43	» 0,41	» 0,41	» 0,37	» 0,38	
Fuselier, Kanonniers 1e kl.	» 0,33	» 0,32	» 0,41	» 0,43	» 0,41	» 0,41	» 0,37	» 0,38	
Mineur 1e kl.	» 0,33	» 0,32	» 0,41	» 0,43	» 0,41	» 0,41	» 0,37	» 0,38	
Cavalierist 2e kl.	» 0,33	» 0,32	» 0,41	» 0,43	» 0,41	» 0,41	» 0,37	» 0,38	
Kanonniër 2e kl., Mineur 2e kl.	» 0,33	» 0,32	» 0,41	» 0,43	» 0,41	» 0,41	» 0,37	» 0,38	

BIJLAGE II.

(Extract Besluit van den 26 October 1826, n°. 138)

WIJ WILLEM BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER
NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG
VAN LUXEMBURG enz., enz., enz.

Gelet op de noodzakelijkheid om aan Ons leger in Oost-Indiën eene tijdelijke versterking toetebrengeu, ten einde, door krachtdadige operatie, aan de aldaar bestaande onlusten een spoedig einde te maken.

En willende, voor zoodanige tijdelijken maatregel, gebruik maken van de erkende gezindheid der officieren en soldaten van Ons leger in het moederland, om zich door oefening in den krijg des te beter te bekwamen voor de verdediging en bewaring der onafhankelijkheid van den Staat, en van hun verlangen om in de gelegenheid te worden gesteld, blijken van moed en beleid te geven, met wegneming der zwarigheden, welko, bij vele verdienstelijken onder hen, wegens het onbepaald verblijf in de Oost-Indische bezittingen, dat verlangen nog hebben in den weg gestaan.

Gezien het rapport van Onze Minister van Marine en Koloniën van den 29sten September ll. litt. H./n°. 911.

Gezien de rapporten van Onzen Commissaris-Generaal van Oorlog van den 4den en 21sten dezer n°. 4, en litt. E. n°. 15.

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Er zal onverwijld worden overgegaan tot de zamenstelling van eene expeditionaire afdeeling infanterie, voor de Oost-Indiën, overeenkomstig den voet van formatie aangeduid in de tabelle, aan dit besluit gehecht.

2. Deze afdeeling zal na twee jaren verblijf in de Oost-Indiën in haar geheel, naar het moederland terugkeeren, of zooveel vroeger, als de bevochte vrede aldaar zulks gedoogd.

Aan de officieren, onder-officieren en manschappen, die verlan gen mogten na het verstrijken van opgemelde termijn, bij het permanente Oost-Indische leger hunnen loopbaan voortzetten, zal gunstige gelegenheid worden verschaft, om aldaar te verblijven, mitsgaders ook aan de zoodanige dier militairen, welke zich uitzigten op burgerlijke ambten mogten geopend of

betrekkingen aangegaan hebben, welke een verlengd of voortdurend verblijf in de Oost-Indische bezittingen, zou vorderen.

3. De vacatures gedurende het verblijf in de Oost-Indiën, bij de expeditionaire afdeeling bestaande, zullen alleen kunnen worden aangevuld, door officieren bij dezelve dienende en slechts de helft der tweede luitnants plaatsen, aan verdienstelijke kadets en onderofficieren van andere korpsen afkomstig, mogen te beurt vallen.

4. De expeditionaire afdeeling, als gedetacheerd beschouwd wordende, zoo zullen de officieren, die bij dezelve blijven dienen, en met haar repatriëeren bij hunne vorige korpsen weder invallen, ten ware de verkregen rangen, eene andere indeeling mogt vorderen.

De manschappen die zich bij de expeditionaire afdeeling bevinden, en vóór hunne indeeling bij dezelve zich voor eene langere termijn, tot de Oost-Indische dienst hebben verbonden, dan tot de expeditie gevorderd wordt, zullen, des verkiezende, het zij hier te lande bij de vorige afdeelingen, het zij bij de krijgsmagt in de Oost-Indiën, hunnen tijd uitdienen.

5. De bezoldiging, gratificatie tot uitzet en voorschot tot de reis voor de officieren en manschappen, zal in alles gelijk zijn met die der overige Oost-Indische troepen; zullende zij tot gelijke verstrekkingen en gelijken bijslag gerechtigd zijn, terwijl ieder jaar van hun verblijf in Oost-Indiën hen voor twee dienst jaren zal worden aangerekend.

6. De officieren der expeditionaire afdeeling zullen gedurende hun verblijf in die gewesten, onderworpen zijn aan de bijdragen tot het pensioen-fonds der officieren aldaar; wanneer zij voor de active dienst onbekwaam mogten worden en mitsdien tot pensioen in aanmerking moeten komen, zal, in eene nadere te bepalen evenredigheid, uit voorschreven fonds, aan hen een verhoogd pensioen worden toegelegd, op welke verhooging zij later, na hier te lande wederom dienst te hebben gepresteerd, aanspraak zullen behouden.

7. Onze Commissaris-Generaal van Oorlog is gemagtigd tot de zamenstelling van den staf en het kader der expeditionaire afdeeling aan Ons (en zulks voor zooveel hij noodig en raadzaam mogt oordeelen, met aanstelling van officieren in eenen hooge-

ren rang, dan zij thans bekleeden) de vereischte voordragt te doen; daarbij naar aanleiding van art. 4, in achtnemende, dat het Onze meening is, dat van elke afdeeling van Ons leger hier te lande, zoo veel mogelijk een gelijk getal officieren en manschappen voor de expeditionaire afdeeling worden bestemd; zullende overigens, bij deze afdeeling geene officieren worden aangesteld, dan die volkomen tot het bijwonen van eenen werkdadigen veldtocht geschikt zijn en zich, door hun gedrag en hunnen ijver in de dienst, deze gunst waardig hebben gemaakt, om in de gelegenheid te worden gesteld, roem en bevordering te verwerven.

8. Uit elke afdeeling nationale infanterie hier te lande, zal, zoo veel mogelijk, eene voltallige kompagnie daargesteld worden, zamengesteld uit manschappen tot de staande armee behoorende.

9. Aan elk der onderofficieren en manschappen der expeditionaire afdeeling zal eene gratificatie van twee ducaten worden uitgereikt.

De spoedige vereeniging der kompagnien en derzelver goede samenstelling, zal als een bijzonder blijk van ijver en belangstelling in Onze dienst van wege de chefs der korpsen, worden aangemerkt, en mitsdien op de door hen gedane pogingen en verkregene goede uitkomsten te dezen worden gelet.

10. De militairen, uitmakende de expeditionaire afdeeling, zullen derzelver tegenwoordige uniform behouden, waar aan, echter, de natemeldene veranderingen zullen worden gemaakt.

Twee goude lussen voor de officieren, en gele kemelshare lussen voor de onder-officieren en soldaten op de kragen en opslagen. In plaats van den koperen band om den schakot, eene gekroonde *W* en in stede van den pompon eene witte korte panache, met eene groene top voor de flankeurs; zullende deze, groene wings, en de manschappen der bataillons van linie, witte wings dragen.

De manschappen zullen overigens voor den overtocht naar de Oost-Indiën, van de vereischte scheepskleeding worden voorzien.

11. Uit 's Rijksmagazijnen zal aan de expeditionaire afdeeling een compleet stel ledergoed en wapenrusting worden versterkt.

12. Onze Commissaris-Generaal van Oorlog zal met Onzen Minister voor de Marine en Koloniën in overleg treden, nopens de plaatsen, welke tot de vereeniging der onderscheiden batail-

lons zullen behooren te worden aangewezen, ten einde de inscheeping der troepen te bevorderen. Zijnde het Onze intentie, dat de expeditionaire afdeeling vóór of uiterlijk op de helft van de maand December aanstaande, in haar geheel, op het vereischt aantal schepen, het zij 's Rijks bodems, het zij gewone transportschepen, naar hare bestemming vertrekke.

13. De expeditiedaire afdeeling op Java aangekomen zijnde, zal in geene binnen posten bij kleine detachementen mogen worden verspreid; zijnde het almede Onze intentie, dat dezelve, na behoorlijke rust te hebben genoten, bij voorkeur, in haar geheel, tot het bestrijden der muitelingen worde aangevoerd.

14. Aan alle militairen, de expeditionaire afdeeling uitmakende, die zich van hunne pligten zoodanig zullen gekweten hebben, als Wij van hunne Vaderlandsliefde en van hunnen moed, waarop Wij volkomen vertrouwen, mogen verwachten, mitsgaders aan hunnen spitsbroeders in Indiën, die aan de krijgsverrigtingen aldaar op gelijke wijze zullen hebben deelgenomen, zal een vereerend onderscheidingsteeken, tot aandenken van betoonde dapperheid en doorgestane vermoeijenissen, worden geschonken; behoudende wij Ons voor, om den aard en de zamenstelling van dat versiersel nader te regelen.

15. Onverminderd den maatregel bij het tegenwoordig besluit vastgesteld, zal enz.

Onze Commissaris-Generaal van Oorlog en Onze Minister voor de Marine en Koloniën, zijn ieder voor zoo veel hen aangaat, belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, hetwelk zal worden gebragt ter kennissen van Onzen beminnden Zoon den Prins van Oranje, van Onzen Minister van Financien en van de Algemeene Rekenkamer, tot informatie en narigt.

Gegeven te Brussel den 26sten October 1826, van Onze regeering het dertiende.

(geteekend) WILLEM,

van wege den Koning,

(geteekend) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK,

Accordeert met deszelfs origineel,

De Griffier ter Staats-Secretarie,

(geteekend) D'HAMECOURT. l. g.

TABLEAU aanduidende de formatie der expeditionaire afdeeling
infanterie bestemd voor de *Oost-Indiën*.

STAF EN AFDEELING.				STERKTE.	
				Officieren.	Onder-Offic. en manschappen.
Kolonel	1			18	
Luitenant Kolonel	1				
Majors	2				
1ste of 2de Luitenants adjudanten	3				
Kapitein-Kwartiermeester	1				
Kwartiermeesters	3				
Administrateur van kleeding en wapening	1				
Chirurgijn Majoor	1				
Officieren van gezondheid 2de klasse	2				
Idem 3de klasse	3				
Onderadjudanten	3			11	
Tamboer Majoor	1				
Korporaal tamboer	1				
Idem Hoornblazer	1				
Meester Kleermaker	1				
Idem Schoenmaker } rang van onderofficier	1				
Idem Geweermaker }	3				
BATAILLONS.					
	Flankeurs Bataillon.	1ste Bataillon.	2de Bataillon.		
Kapiteins	5	6	6	17	
1ste Luitenants	5	6	6	17	
2de Luitenants	10	12	12	34	
Sergeant-Majors	5	6	6	17	17
Sergeanten	20	24	24	68	68
Fouriers	5	6	6	17	17
Korporaals	40	48	48	136	136
Tamboers	15	18	18	36	36
Hoornblazers	»	»	»	15	15
Soldaten	720	864	864	2448	2448
	825	990	990	86	2748
				2834	

Accordeert met deszelfs origineel,
De Griffier ter Staats-Secretarie
(geteekend) D'HAMECOURT. l. g.

(Besluit van den 28 October 1826, no. 138.)

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER
NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG
VAN LUXEMBURG, enz., enz., enz.

Gezien Ons besluit van den 26 dezer, n°. 138, houdende de tijdelijke oprigting eener expeditionaire afdeeling infanterie, bestemd voor de Oost-Indiën.

Willende mede voorzien in het, bij Ons leger in voormelde gewesten, benoodigd aantal artilleristen en kavaleristen.

Op de voordragt van Onzen Commissaris-Generaal van Oorlog, de dato 26 dezer, Lett. H5.

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. Voornoemde Onzen Commissaris-Generaal van Oorlog, te magtigen, om gebruik te maken van de bereids betoonde bereidwilligheid voor de dienst in de Oost-Indiën der onder-officieren en manschappen, zoo bij het wapen der artillerie, als bij dat der kavalerie, ten einde tot de samenstelling overtegaan van twee detachementen van ieder wapen, respectievelijk sterk 150 hoofden, de onder-officieren en korporaals daar onder begrepen; en deze te stellen ter beschikking van Onzen Minister voor de Marine en Kolonien, om met de eerstkomende scheepsgelegenheid naar Java te worden toegebracht; zullende tot het geleiden der troepen het vereischt aantal officieren, tot het wapen behorende, en die zich daartoe zullen aanbieden, worden benoemd, doch in geen geval in hooger rang, dan in dien van kapitein of ritmeester.

2°. Te bepalen dat voor zoo verre de artillerie betreft, zullen worden toegelaten, de manschappen tot de staande armee behorende, van de vier bataillons veld-artillerie en de zes bataillons artillerie nationale militie, en ten aanzien der kavalerie, de manschappen van gelijke categorie, uit de regimenten dragonders, hussaren en lanciers; zullende alleen van de manschappen der zware kavalerie kunnen worden gebruik gemaakt, bij de onvermijdelijke noodzakelijkheid tot het voltallig maken

van het bedoeld detachement, in welk geval de zoodanigen, die het verhoogd handgeld van f 60 hebben genoten, niet dan bij ontstentenis van andere vrijwilligers, in aanmerking zullen kunnen komen.

3°. Te verklaren dat de officieren en manschappen, die een gedeelte der opgedachte detachementen zullen uitmaken, op gelijken voet, als die, behoorende tot de expeditionnaire afdeeling infanterie, slechts gehouden zullen zijn, tot een tweejarig verblijf in de Oost-Indien, en wanneer zij, na verloop van dien termijn, verlangen mogten te repatriëren, gelijke voordeelen ten aanzien hunner verkregen rangen en indeeling in de korpsen, van welke zij afkomstig zijn, zullen genieten; terwijl zij overigens, voor zoo verre zulks op hen toepasselijk kan wezen, op gelijke behandeling met de expeditionnaire afdeeling infanterie aanspraak zullen hebben.

En zijn Onze Commissaris-Generaal van Oorlog, mitsgaders Onze Minister voor de Marine en Kolonien, belast met de uitvoering dezes, waarvan afschriften zullen worden gezonden aan Onzen beminden Zoon den Prins van Oranje, aan Onzen Minister van Financien en aan de Algemeene Rekenkamer, tot informatie en narigt.

Brussel den 28ⁿ October 1826.

(geteekend) WILLEM,

van wege den Koning,

(geteekend) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Accordeert met deszelfs origineel,

De Griffier ter Staats-Secretarie

(geteekend) D'HAMECOURT, l. g.

BIJLAGE III.

*Samenstelling der Indische brigade volgens
Koninklijk besluit van 1874.*

De brigade zal worden samengesteld uit twee bataljons infanterie, met den staf der brigade te Haarlem en eene compagnie vesting-artillerie, te Delft garnizoen houdende.

I. Staf der brigade.

- 1 kolonel of luitenant-kolonel der infanterie, commandant,
- 1 kapitein der infanterie, adjudant,
- 1 officier van gezondheid der 1^e klasse,
- 1 adjudant-onderofficier, vaandeldrager, tevens schrijver,
- 1 sergeant, staf-hoornblazer.

II. Infanterie.

- 2 luitenants-kolonel of majoors, bataljons-commandanten,
- 2 luitenants, bataljons-adjudanten,
- 2 luitenants-kwartiermeester,
- 2 officieren van gezondheid der 2^e klasse,
- 2 adjudanten-onderofficier,
- 2 korporaals-tamboer,
- 2 sergeanten-geweermaker.

-
- 8 kapiteins,
 - 24 luitenants,
 - 8 sergeanten-majoor,
 - 8 fouriers,
 - 40 sergeanten,
 - 64 korporaals,
 - 16 tamboers,
 - 16 hoornblazers,
 - 1440 soldaten.

III. Artillerie.

1 kapitein, compagnies-kommandant,
3 luitenants,
1 sergeant-majoor,
1 fourier,
6 sergeanten,
8 korporaals,
2 hoornblazers,
100 kanonniers.

In 't geheel zal dus de Indische Brigade moeten tellen 47 officieren en 1718 onderofficieren en manschappen. Uit het bovenstaande blijkt verder, dat het bataljon infanterie 4 compagniën telt.
